

Bulletin zahraničního oddělení Nejvyššího soudu

Vážení čtenáři,

jsme rádi, že Vám můžeme představit první číslo již šestého ročníku bulletinu zahraničního oddělení Nejvyššího soudu. Podobně jako v minulých letech, i nyní přinášíme výběr nejdůležitějších novinek z unijního a mezinárodního práva.

Soudní dvůr Evropské unie zaujal odbornou veřejnost zejména rozsudky ve věcech Šiba (aplikace směrnice 93/13 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách na advokátní služby) a Diageo Brands (uznání a výkon rozhodnutí, ve kterém soud členského státu původu chybně aplikoval unijní právo). V aktuálním čísle dále naleznete i přehled aktuální judikatury z oblasti leteckých služeb a diskriminace.

V zahraničí upoutaly rozsudky německého Bundesgerichtshof (určení rodičovství dítěte narozeného v náhradním mateřství) a francouzského Cour de cassation (právní řád aplikovatelný na uzavření manželství mezi osobami stejného pohlaví s cizí státní příslušností), ve kterých oba soudy zaujaly značně liberální postoj vůči použití výhrady veřejného pořádku.

Z českého prostředí upozornujeme zejména na rozsudek velkého senátu ESLP ve věci Rohlena a také na nejnovější rozhodnutí Nejvyššího soudu s evropským prvkem.

Za redakci přeje příjemné čtení
Katarína Šipulová

V tomto vydání najdete:

Ještě jednou k posudku	3
České předběžné otázky	6
Rohlena proti ČR	7
Nejvyšší soudy EU	8
Judikatura SDEU	19
Aktuální předběžné otázky	29
Monitoring	32

Katarína Šipulová, Libor Havelka, Alžbeta Kondelová, Lucia Hudecová
Ivona Večerková, David Heyduk
Tel.: +420 541 593 148, +420 541 593 161, +420 541 593 176
Fax: +420 541 593 561, email: international@nsoud.cz
Nejvyšší soud, ISSN 2336-1611

OBSAH

Aktuality

Ještě jednou k posudku 2/13 ... 3

České předběžné otázky ... 6

Rozhodnutí ESLP proti České republice ... 7

Judikatura nejvyšších soudů s evropským prvkem

Česká republika: Nejvyšší soud ... 8

Rakousko: Oberste Gerichtshof ... 14

Německo: Bundesgerichtshof ... 15

Francie: Cour de cassation ... 17

Velká Británie: The Supreme Court ... 18

Judikatura Soudního dvora Evropské unie

Věc C-681/13 Diageo Brands: generální advokát Szpunar k veřejnému pořádku ... 19

C-573/13, C-394/13, C-487/12: aktuální judikatura Soudního dvora
z oblasti leteckých služeb (shrnutí) ... 20

Věc 537/13 Šiba: ochrana spotřebitele v rámci smlouvy o poskytování
právních služeb ... 21

Věc C-400/13 a C-408/13: zvláštní úprava příslušnosti
ve sporech o výživné ... 21

Věc C-449/13: důkazní břemeno a posouzení
úvěruschopnosti spotřebitele ... 22

Zásada zákazu diskriminace ... 23

Věc C-364/13: patentovatelnost vynálezů týkajících se procedur s lidskými embryi ... 25

Věc C-62/14: stanovisko generálního advokáta Cruz Villalóna –
přímé monetární transakce ... 26

C-375/13: soudní příslušnost ochrana investorů po rozsudku Kolassa ... 27

Aktuální žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce ... 29

Monitoring odborné literatury ... 32

Zahraníční oddělení

V případě zájmu o pravidelné zasílání můžete prostřednictvím emailu international@nsoud.cz požádat o zařazení na seznam odběratelů.

Aleš Pavel, ředitel, kancelář předsedy soudu
ales.pavel@nsoud.cz, tel.: 541 593 148

Katarína Šipulová, vedoucí zahraničního oddělení
katarina.sipulova@nsoud.cz, tel.: 541 593 161

Libor Havelka, poradce pro evropské právo
libor.havelka@nsoud.cz, tel.: 541 593 176

Alžbeta Kondelová, poradkyně pro evropské právo
alzbeta.kondelova@nsoud.cz, tel. 541 593 271

Lucia Hudecová, poradkyně pro evropské právo
lucia.hudecova@nsoud.cz, tel. 541 593 282

Ještě jednou k posudku 2/13

Jak jsme slíbili v loňském předvánočním vydání bulletinu, vracíme se nyní ještě jednou k posudku Soudního dvora Evropské unie k přistoupení k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv.

Argumentace, s níž Soudní dvůr odmítl slučitelnost dohody o přistoupení s unijním právem, byla podrobně rozebrána na několika portálech [1], zaměříme se proto nyní už pouze na zcela stěžejní body:

1) Dřívější problém nedostatku právní subjektivity a neexistence právního základu pro přistoupení (srov. posudek 2/94) byl odstraněn Lisabonskou smlouvou.

Přesto však Unie není státem a přistoupení musí zohlednit její zvláštní povahu a pravomoci. Po přistoupení by Úmluva, stejně jako jakákoliv jiná mezinárodní smlouva uzavřená Uní, zavazovala její orgány a stala se součástí unijního práva. Unie a její instituce by podléhaly externí kontrole dodržování základních práv a svobod, jejichž výklad ze strany ESLP by pro ně byl závazný. Soudní dvůr přitom upozornil, že výklad určitého práva, obsaženého například v Listině, které obsahuje i Úmluva, podaný Soudním dvorem, by naopak pro ESLP závazný nebyl.

2) V tomto směru může návrh dohody narušit specifické rysy unijního práva, jelikož neobsahuje žádnou koordinaci mezi články 53 Evropské úmluvy a 53 Listiny základních práv EU. Velmi zjednodušeně řečeno: Úmluva Rady Evropy umožňuje členským státům přijmout **vyšší standard lidskoprávní ochrany**, než je standard garantovaný Listinou, což podle Soudního dvora představuje problém. SDEU totiž již v minulosti, například v rozsudku *Melloni* C-399/11, naznačil, že v oblastech podléhajících unijní harmonizaci musí být Listina vnímána jako maximální standard lidskoprávní ochrany, jakýkoliv jiný výklad by totiž mohl vést k oslabení přednosti a přímého účinku unijního práva.

3) Postavení Unie na roveň ostatním členským státům Rady Evropy nerespektuje podle Soudního dvora specifický charakter Unie, zejména **zásadu vzájemné důvěry**, na níž je založen evropský justiční prostor. Soudní dvůr zde narazil na předchozí zmíněné problémy ohledně presumpce stejného dodržování lidských práv, na které staví řada sekundárních předpisů EU v oblasti zvykového práva nebo vydávání k trestnímu stíhání. Pochopitelně, tento přístup, který umožňuje

v rámci EU řadu procesních zjednodušení a rychlost tzv. volného oběhu rozsudků (někdy se o něm mluví jako o páté svobodě společného trhu), je neslučitelný s individuální ochranou lidských práv z pohledu ESLP. Porušení vzájemné důvěry by však podle Soudního dvora vedlo k ohrožení rovnováhy, na níž je Unie založena, a autonomie unijního práva.

U obou bodů, 3 i 4, lze připomenout, že střety mezi judikatorním výkladem SDEU a ESLP již v praxi existují; nicméně negativní důsledky prozatím nesou členské státy (nikoliv unijní instituce či Soudní dvůr), které mohou být u ESLP žalovány za porušení povinnosti plynoucí z mezinárodního závazku (tedy Úmluvy), kterého se dopustily pouhým plněním jiného mezinárodního závazku (plynoucího z práva EU). Také lze jen stěží předpokládat, že by ESLP do budoucna upustil od požadavku externí kontroly aplikace Úmluvy mezi členskými státy EU navzájem, podobný koncept by byl přímo v rozporu s poselstvím a ideou Úmluvy.

4) Dalším problémovým bodem, který čelil velké kritice ze strany soudců SDEU i v průběžných jednáních, byl nový **Protokol č. 16 k Evropské úmluvě**, který zavádí mechanismus částečně podobný řízení o předběžné otázce a umožňuje nejvyšším soudům členských států Úmluvy, aby se na ESLP obracely s žádostmi o nezávazný posudek k výkladu zásadních otázek interpretace a uplatňování práv a svobod garantovaných Úmluvou. Tento nový mechanismus byl navržen s vizí snížit míru chybné (nebo úplně absentující) aplikace Úmluvy v členských zemích. Podle Soudního dvora tento institut ohrožoval řízení o předběžné otázce, resp. mohl by v souvislosti s právy obsaženými v Listině vést k jeho obcházení (zejména pokud by byl ESLP předložen návrh, jehož předmětem je tvrzené porušení Úmluvy členským státem v souvislosti s aplikací unijního práva). SDEU tedy kritizoval skutečnost, že navrhovaná dohoda nijak vztah těchto dvou mechanismů neupravuje.

5) SDEU se negativně vyjádřil i k úpravě institutu **spoluobžalovaného**. Jak již bylo uvedeno, dohoda umožňuje Unii nebo členským státům vystupovat v řízeních souvisejících s aplikací unijního práva v pozici spoluobžalovaného. Soudnímu dvoru se jevil jako problematický způsob, jakým dochází ke vstupu do řízení: pokud totiž podá Unie nebo členský stát

sám návrh na vstup do řízení v pozici spoluobžalovaného, ESLP posuzuje, zda byly podmínky jejich účastenství splněny, přičemž se nemůže vyhnout zkoumání rozdělení pravomocí mezi Unii a členskými státy stran jejich aktů/opomenutí. Tím podle SDEU dochází k narušení rozdělení pravomocí mezi Unii a členskými státy.

6) Co se týče **předběžného řízení u SDEU** ohledně stížností na porušení Úmluvy unijním právem, ESLP má podle dohody posoudit, zda se již Soudní dvůr v minulosti k předmětné otázce výkladu unijního práva vyjadřoval nebo nikoliv, a podle tohoto závěru přistoupit k předběžnému řízení. Podle SDEU ale hrozí, že ESLP tak bude vlastně vykládat judikaturu Soudního dvora, čímž zasáhne do jeho vlastní svrchované pravomoci. Jako druhý bod kritiky SDEU zdůraznil, že návrh neumožňuje zahájit předběžné řízení ohledně výkladu sekundárního práva. Výhrady SDEU jsou zde opravdu pochopitelné. Ovšem je na místě připomenout, že dohoda nemohla ani při dobré vůli na

Protokol č. 16 reagovat, jelikož ten byl otevřen k podpisu smluvními stranám až 6 měsíců po dojednání návrhu dohody (a také až po podání návrhu na posouzení slučitelnosti Soudnímu dvoru).

7) Konečně, velkým problémovým bodem se staly pravomoci Unie v rámci **společné zahraniční a bezpečnostní politiky (SZBP)**. Soudní dvůr zdůraznil, že současné unijní právo vylučuje některé akty přijímané v rámci SZBP z jeho soudního přezkumu. Důsledkem přistoupení by však ESLP nabylo oprávnění rozhodovat o slučitelnosti aktů, jednání či opomenutí v rámci SZBP s Úmluvou, přičemž Soudnímu dvoru by pravomoc k přezkumu jejich legality z hlediska základních práv nadále chyběla. ESLP by tak byl nadán výlučným přezkumem, což by nerespektovalo specifické rysy unijního práva v oblasti SZBP. Problém na poli SZBP je téměř neřešitelný, nenechává tak institucím a aktérům přistoupení příliš mnoho prostoru k nalezení konstruktivního řešení [2].

European Court of Human Rights ©Council of Europe

Přesto, že závěr Soudního dvora nelze označit za zcela neočekávaný, posudek Soudního dvora odbornou veřejnost překvapil a vyvolal spíše negativní reakce. Kritici poukazovali na rozpor závěru SDEU, že princip přednosti unijního práva brání tomu, aby členské státy přijaly vyšší standard ochrany lidských práv ve svém národním právu, s klíčovými principy všech významných mezinárodních lidskoprávních smluv [3], na negativní dopady posudku na lidskoprávní image Unie a legitimitu požadovat vysoké standardy lidskoprávní ochrany po třetích zemích bez vlastní externí kontroly [4], a také na externalizaci problémů řešitelných v rámci pracovních skupin a jednání, na nichž byli přítomní i zástupci SDEU, která z EU udělala problematického partnera pro vyjednávání v mezinárodním prostředí [5]. Objevily se nicméně i opačné názory, které rozhodně stojí za zmínku: Martin Scheinin [6], profesor mezinárodního práva a lidských práv na Evropském univerzitním institutu ve Florencii, se naopak zamýšlel nad tím, co vedlo SDEU k negativnímu posudku a shledal, že za současné situace (eurokrize, nárůst síly euroskeptických stran ve volbách do Evropského parlamentu 2014) mohlo jít ze strany SDEU o chytrý politický krok. Ztotožnil se také s výhradami k Protokolu č. 16 a nevyřešení vztahu řízení o předběžné otázce u SDEU a o předběžném stanovisku u ESLP.

Velkou pozornost vzbudil komentář profesora Halberstama, který – byť uznal, že přistoupení k Úmluvě bude do budoucna pro Unii nezbytným krokem - se rovněž ztotožnil s řadou výhrad Soudního dvora, například ve vztahu k mechanismu spoluobžalovaného, kde podle něj Unie opravdu nemůže přistoupit k žádné smlouvě, která vyjme – byť i malou – část práva EU z jurisdikce unijních soudů, nebo k Protokolu č. 16 o poradním stanovisku ESLP, který může v praxi vést k obcházení povinnosti předložit Lucemburku předběžnou otázku. Přes souhlas s výtkami (vesměs procesního) charakteru však upozorňuje, že střet obou soudů ohledně zásady vzájemné důvěry v azylovém a trestním právu bude nezbytné v brzké době vyřešit. Povinnost extradice nebo vydání osoby do jiného státu v rámci trestního či azylového řízení bez přezkumu existence hrozby porušení lidských práv v detenčních zařízeních (jak plyne z nařízení Dublin, nebo z evropského zatýkacího rozkazu) nejen snižuje lidskoprávní standard, ale nutí státy postupovat v rozporu s jejich závazky z mezinárodního práva. Pokud Soudní dvůr tvrdí, že přistoupení by v tomto směru ohrozilo jeho postavení

a přednost unijního práva, přehlíží, že praktické problémy a rozpornost unijního práva s mezinárodním právem už stejně existují, nicméně místo Unie na ně doplácí členské státy, které pak u kontrolních orgánů mezinárodních smluv – jako ESLP – musí nést odpovědnost za porušení v důsledku aplikace práva EU. Podle SDEU nicméně koncepce práva EU a jeho výklad systému justičního prostoru musí převážet nad lidskoprávní ochranou [7]. Halberstam upozorňuje, že problém odlišných standardů pro existenci vzájemné důvěry není jen otázkou azylového práva, ale celého práva EU, rozhodně tedy nebude ani do budoucna řešitelný pouhou výjimkou azylové ochrany v přístupové smlouvě [8].

Katarína Šipulová

[1] Škeřík, Jan: Posudek SDEU č. 2/13 k slučitelnosti návrhu dohody o přistoupení EU k EÚLP – komentář. *Jiné právo*, 15. ledna 2015. <http://jinepravo.blogspot.cz/2015/01/jan-skerik-posudek-sdeu-c-2-13.html>.

[2] Jakékoliv nové znění dohody bude ale za současných vztahů s Ruskem politicky velmi problematické.

[3] Peers, Steve: The CJEU and the EU's accession to the ECHR: a clear and present danger to human rights protection. *EU Law Analysis*. 18. prosince 2014. <http://eulawanalysis.blogspot.co.uk/2014/12/the-cjeu-and-eu-accession-to-echr.html>.

[4] Lock, Tobias: Oops! We did it again – the CJEU's Opinion on EU Accession to the ECHR. *Verfassungsblog*, 18. prosince 2014. <http://www.verfassungsblog.de/en/oops-das-gutachten-des-eugh-zum-emrk-beitritt-der-eu/#.VN3PXuaG83s>.

[5] Douglas-Scott, Sionaidh: Opinion 2/13 on EU accession to the ECHR: a Christmas bombshell from the European Court of Justice. *UK Constitutional Law Association*. U.K. Const. L. Blog (24th December 2014) <http://ukconstitutionallaw.org>.

[6] Scheinin, Martin: CJEU Opinion 2/13 – Three Mitigating Circumstances. *Verfassungsblog*, 12. února 2015. <http://www.verfassungsblog.de/cjeu-opinion-213-three-mitigating-circumstances/#.VNxyxeaG83t>.

[7] Tento přístup je dlouhodobě kritizován ze strany ESLP, srov. například nedávný rozsudek *Tarakbel proti Švýcarsku*, rozsudek ze 4. listopadu 2014, č. stížnosti 29217/12, nebo *Sharifi proti Itálii a Řecku*, rozsudek ze dne 21. října 2014, č. stížnosti 16603/09.

[8] Halberstam, Daniel: It's the Autonomy, Stupid! A Modest Defense of Opinion 2/13 on EU Accession to the ECHR, and Way Forward. 20. února 2015, U of Michigan Public Law Research Paper No. 439, <http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?>

České předběžné otázky

Za poslední sledované období došlo u českých předběžných otázek ke dvěma podstatným změnám. Co se týče aktualizace dříve položených otázek, Soudní dvůr EU vydal rozsudek ve věci C-43/14 (ŠKO-ENERGO proti Odvolacímu finančnímu ředitelství). Novou předběžnou otázku potom vznesl Nejvyšší správní soud, a to ve věci týkající se poplatků za vysílání veřejnoprávního rozhlasu (C-11/15, Český rozhlas proti Odvolacímu finančnímu ředitelství).

1. Věc C-43/14 ŠKO-ENERGO proti Odvolacímu finančnímu ředitelství

Dne 26. února 2015 se druhý senát Soudního dvora EU vyjádřil k předběžné otázce ve věci C-43/14 ŠKO-ENERGO, týkající se daňové problematiky ve vztahu k nabývání povolenek na emisi skleníkových plynů. V původním řízení se společnost ŠKO-ENERGO bránila proti rozhodnutí finančního úřadu o uvalení darovací daně za bezplatné nabytí povolenek na emise skleníkových plynů v letech 2011 a 2012 pro výrobu elektriny. Odkazovala se přitom na nesoulad s unijním právem, konkrétně na neslučitelnost takové daně s čl. 10 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/87/ES ze dne 13. října 2003 o vytvoření systému pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů ve Společenství a o změně směrnice Rady 96/61/ES, který stanoví bezplatné přidělení alespoň 90 % emisních povolenek za období 2008-2012. Nejvyšší správní soud se tedy tázal Soudního dvora, zda je čl. 10 směrnice 2003/87 třeba vykládat v tom smyslu, že brání uplatnění takových vnitrostátních předpisů, které podrobují bezplatné přidělení emisních povolenek v příslušném období dani darovací.

Soudní dvůr ve své odpovědi v zásadě souhlasil s dřívějším stanoviskem generální advokátky Juliane Kokott. Uvedl, že zásada bezplatnosti upravená v čl. 10 směrnice se dotýká nejen zákazu přímého stanovení ceny za přidělení povolenek na emise skleníkových plynů, ale také následného výběru poplatku za přidělení takových povolenek (rozsudek *Iberdrola a další* [1]). Směrnice sice státu nebrání přijmout opatření, která se týkají použití těchto emisních povolení, nesmějí však neutralizovat zásadu bezplatného přidělení povolenek ani ohrozit cíle směrnice. Soudní dvůr konstatoval, že předmětná národní opatření upravují pouze přidělování povolenek, nikoli jejich použití, a dovodil tedy jejich neslučitelnost s požadavkem bezplatnosti v čl. 10 směrnice.

Dále se Soudní dvůr zabýval také možností stanovení daně pro méně než 10 % celkové hodnoty povolenek na emise skleníkových plynů vydaných členským státem, na kterou se odkazovala česká vláda. Soudní dvůr však upozornil na cíle sledované dotčeným článkem, kterým je zmírnění hospodářského dopadu trhu s povolenkami na emise skleníkových plynů a zabránění ztrátě konkurenceschopnosti některých výrobních odvětví. V tomto smyslu je třeba vykládat i druhou větu článku, kde hranice 10 % nesmí být posuzována ve vztahu ke všem povolenkám vydaným členským státem, avšak pouze z hlediska subjektů v každém z dotčených odvětví. Zvážení, zda byla subjektem dodržena horní hranice 10 %, potom přísluší předkládajícímu soudu.

Soud tedy závěrem konstatoval, že čl. 10 směrnice 2003/87/ES musí být vykládán v tom smyslu, že brání uplatnění takové darovací daně, o jakou se jedná ve věci v původním řízení, pokud tato daň nerespektuje 10% horní hranici pro přidělení emisních povolenek za úplatu, kterou stanoví tento článek, což musí ověřit předkládající soud.

2. C-11/15 Český rozhlas proti Odvolacímu finančnímu ředitelství

Zatím poslední předběžnou otázku položil dne 18. prosince 2014 Nejvyšší správní soud. V původním řízení se žalobce Český rozhlas domáhal vyloučení plnění odpovídajících zaplaceným rozhlasovým poplatkům od daně bez nároku na odpočet daně, protože vybírané rozhlasové poplatky dle jeho názoru nejsou úplatou za poskytovanou službu. Finanční úřad však takový postoj nesdílí a vybírání rozhlasových poplatků pokládá za protiplnění za poskytovanou službu podléhající dani a odpočtu dle zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty.

Nejvyšší správní soud při rozhodování ve věci shledal nejasnost při výkladu ustanovení tohoto zákona v souladu se šestou směrnicí Rady 77/388/EHS o harmonizaci právních předpisů členských států týkajících se daní z obratu - Společný systém daně z přidané hodnoty: jednotný základ daně. V daném případě je totiž nejdříve nutno posoudit, zda rozhlasové vysílání je předmětem daně ve smyslu čl. 2 bodu 1 směrnice či zda se jedná čistě o neekonomickou činnost, na kterou se daň vůbec nevztahuje. Nejvyšší správní soud proto položil Soudnímu dvoru následující otázku:

Lze vysílání veřejnoprávního rozhlasu, které je financováno poplatky placenými na základě zákona, k jejichž úhradě je poplatník povinen z důvodu vlastnictví rozhlasového přijímače, jeho držby či z jiného právního důvodu opravňujícího k užívání tohoto přijímače, a to ve výši zákonem stanovené, považovat za „poskytování služby za protiplnění“ ve smyslu z čl. 2 bodu 1 šesté směrnice Rady 77/388/EHS o harmonizaci právních předpisů členských států týkajících se daní z obrátu - Společný systém daně z přidané hodnoty: jednotný základ daně, které má být od daně z přidané hodnoty osvobozeno dle čl. 13

části A odst. 1 písm. q) téže směrnice, nebo jde o neekonomickou činnost, která vůbec nepředstavuje předmět daně z přidané hodnoty dle čl. 2 šesté směrnice a tedy na ni nedopadá ani osvobození od daně podle čl. 13 části A odst. 1 písm. q) této směrnice?

Ivona Večerková

[1] Rozsudek Soudního dvora (pátého senátu) ze dne 17. října 2013 *Iberdrola SA a další*. Spojené věci C-566/11, C-567/11, C-580/11, C-591/11, C-620/11 a C-640/11.

Rozhodnutí ESLP proti České republice

Věc Rohlena proti České republice (stížnost č. 59552/08)

Rozsudkem ze dne 27. ledna 2015 dospěl velký senát Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „Soud“) ve věci stěžovatele Rohleny jednomyslně k závěru o neporušení zásady zákazu trestu bez zákona a zásady zákazu uložení přísnějšího trestu, než stanoví zákon v době spáchání trestného činu (čl. 7 odst. 1 Úmluvy). Velký senát tedy v podstatě potvrdil senátní rozsudek Soudu ze dne 18. dubna 2013 [1].

Stěžovatel byl v roce 2007 odsouzen pro trestný čin týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě a byl mu uložen podmíněný trest odnětí svobody v délce trvání 2,5 let, tedy na spodní hranici trestní sazby. Soudy jednání stěžovatele, kterého se dopouštěl v letech 2000 až 2006, posoudily jako pokračující trestný čin a aplikovaly ustanovení § 215a odst. 1 a 2 písm. b) trestního zákona s účinností od 1. června 2004. S tímto postupem stěžovatel nesouhlasil, namítaje retroaktivní uplatnění trestního zákona. Dle jeho názoru mělo jít o opakovaný trestný čin a ke skutkům spáchaným před 1. červnem 2004 nemělo být přihlíženo, neboť nebyly podle tehdy účinného zákona trestné.

Věc byla velkému senátu postoupena na žádost stěžovatele, který tvrdil, že jednání, kterých se dopustil, nebyla trestná podle trestního zákoníku účinného v době jejich spáchání a jednotlivé útoky nebylo možné kvalifikovat jako pokračující trestný čin. Soud se první řadě odmítl zabývat otázkou trestní odpovědnosti stěžovatele, protože ta je věcí posouzení vnitrostátních soudů. Soud se tak věnoval pouze tomu, zda byla právní

úprava pro stěžovatele dostatečně předvídatelná a zda právní kvalifikace provedená soudy znamenala reálnou možnost uložení přísnějšího trestu. Ve vztahu k předvídatelnosti právní úpravy poukázal na judikaturu Nejvyššího soudu a na zákonné vymezení pokračujícího trestného činu a konstatoval, že s ohledem na okolnosti a na srozumitelnou formulaci příslušných norem, upřesněných výkladem vnitrostátních soudů, si stěžovatel mohl a měl být vědom, případně po využití odborné právní pomoci, trestnosti svého jednání. Soud nesouhlasil ani s tvrzením o uložení přísnějšího trestu. Předně s ohledem na závěry vnitrostátních soudů konstatoval, že všechny zákonné znaky trestného činu podle § 215a odst. 1 a odst. 2 písm. b) trestního zákona byly naplněny, i pokud jde o skutky, kterých se stěžovatel dopustil před nabytím účinnosti daného ustanovení dne 1. června 2004. Tyto skutky byly navíc trestné i podle předchozího zákona. Nic přitom nenasvědčuje tomu, že právní úvahy vnitrostátních soudů měly pro stěžovatele nepříznivý důsledek. Naopak, pokud by byly skutky před a skutky po datu 1. června 2004 posuzovány odděleně, udělený trest by nemohl být nižší než ten, který ve skutečnosti udělen byl. V závěru Soud poukázal na to, že úvahy vnitrostátních soudů v dané věci jsou v souladu s předmětem a cílem článku 7 Úmluvy a posilují úpravu ochrany před domácím násilím, které stále představuje závažný problém. Institut pokračujícího trestného činu, jak je vymezen v českém právu, navíc nevybočuje z evropské tradice, která se odráží v právních rádech naprosté většiny členských států Rady Evropy. K porušení článku 7 Úmluvy tak nedošlo.

Souhlasné stanovisko připojila soudkyně Ziemele, která nepovažovala komparativní prvek a řešení otázky míry shody ohledně pokračujícího trestního činu na evropské úrovni za relevantní. Další souhlasné stanovisko připojil soudce Pinto de Albuquerque, který naopak uvítal jazykovou, historickou a komparativní studiu institutu pokračujícího trestního činu, doplnil

však k problematice několik poznámek a zasadil institut do širšího historického kontextu.

Alžbeta Kondelová

[1] O senátním rozsudku ve věci Rohlena jsme informovali v [Bulletinu č. 2/2013](#).

Judikatura nejvyšších soudů s evropským prvkem

Česká republika: Nejvyšší soud

Rozhodnutí sp. zn. 23 Cdo 1612/2014 ze dne 17. prosince 2014

Ochranné známky

Skutkově se případ týkal určení, zda zadržené zboží (šampony) jsou padělky. Soudy nižších stupňů uzavřely, že zboží bylo neoprávněně označeno ochrannou známkou žalobkyně a tudíž naplňovalo definici padělků. Dovolatelka vznesla otázky, zda k určení, že zadržené zboží porušuje právo duševního vlastnictví, je potřeba prokázat jeho určení pro český, respektive evropský trh, a zda lze zboží označit za zboží porušující právo duševního vlastnictví pouze proto, že se fyzicky nachází na území EU v režimu s podmíněným osvobozením od cla. Současně se dovolací soud zabýval otázkou, koho stíhá břemeno tvrzení a břemeno důkazní ohledně prokázání, že zboží je určeno pro evropský trh.

Směrnice č. 89/104/EHS, kterou se sblíží předpisy členských států o ochranných známkách, byla do českého právního řádu transponována zákonem o ochranných známkách. Z judikatury Soudního dvora Evropské unie vyplývá, že „majitel ochranné známky nemůže bránit pouhému vstupu původního zboží označeného touto ochrannou známkou ... do Společenství v celním režimu vnějšího tranzitu nebo v celním režimu uskladňování v celním skladu. Majitel ochranné známky nemůže podřídit propuštění dotčeného zboží do celního režimu vnějšího tranzitu nebo celního režimu uskladňování v celním skladu existenci, v okamžiku vstupu zboží do Společenství, již stanoveného konečného místa určení ve třetí zemi“ [1] a že „zboží pocházející ze třetího

státu, které je napodobeninou výrobku chráněného v EU právem z ochranné známky ... nemůže být kvalifikováno jako „padělky“ ... pouze na základě toho, že vstoupilo na území EU v režimu s podmíněným osvobozením od cla. Toto zboží lze kvalifikovat jako padělky, ... je-li prokázáno, že je určeno k prodeji v EU“ [2]. Nejvyšší soud proto uzavřel, že odvolací soud postupoval nesprávně, pokud shledal porušení práv žalobkyně k předmětné slovní ochranné známce, aniž se zabýval tím, zda zadržené zboží bylo určeno k prodeji v Evropské unii. Dále uvedl, že ve světle rozsudku velkého senátu [1] nese důkazní břemeno ohledně zásahu majitel ochranné známky, který se ho dovolává. Nejvyšší soud tedy konstatoval, že je-li celním úřadem zboží v celním režimu vnější tranzit zadrženo s podezřením na porušení práva duševního vlastnictví, tíží důkazní břemeno k tvrzení, že zboží je určeno k uvedení na vnitřní trh Evropské unie žalobce, tj. toho, kdo tvrdí, že jeho práva duševního vlastnictví jsou porušována.

[1] Rozsudek velkého senátu Soudního dvora ze dne 18. října 2005 ve věci C-405/03, BV v. Colgate-Palmolive Company a další.

[2] Rozsudek Soudního dvora ze dne 1. prosince 2011 ve spojených věcech C-446/09, Koninklijke Philips Electronics NV v. Lucheng Meijing Industrial Company Ltd, Far East Sourcing Ltd, Röhlig Honk Kong Ltd., Röhlig Belgium NV a C-495/09, Nokia Corporation v. Her Majesty's Commissioners of Revenue and Customs.

Rozhodnutí sp. zn. 30 Cdo 1994/2013 ze dne 27. ledna 2015

Rodičovská odpovědnost, příslušnost soudu

Případ se týkal úpravy poměrů k dětem, kdy soud prvního stupně zastavil řízení z důvodu své nepřislušnosti, neboť děti měly ke dni zahájení řízení bydliště v Rakousku. Odvolací soud dovedl mezinárodní pří-

slušnost českého soudu podle čl. 12 odst. 3 nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpověd-

nosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 (dále jen „nařízení“), protože děti měly k České republice silný vztah, narodily se zde, jsou jejími státními příslušníky, a s touto příslušností účastníci řízení souhlasili. Nejvyšší soud shledal, že výklad nařízení není jasný, a proto Soudnímu dvoru předložil dvě předběžné otázky týkající se výkladu čl. 12 odst. 3 nařízení. Soudní dvůr v rozsudku ze dne 12. listopadu 2014, ve věci C-656/13, L proti M [3], uvedl, že „čl. 12 odst. 3 pro účely řízení o rodičovské zodpovědnosti umožňuje založit příslušnost soudu členského státu, v němž dítě nemá obvyklé bydliště, i v případě, že u zvoleného soudu neprobíhá žádné jiné řízení.“ Dále uvedl, že „nelze mít za to, že příslušnost soudu, u něhož jeden z účastníků zahájil řízení ve věci rodičovské zodpovědnosti, všechny strany řízení ... výslovně či jiným jednoznačným způsobem přijaly ve smyslu čl. 12 odst. 3 písm. b) nařízení, pokud žalovaný v tomto prvním řízení zahájí později u téhož soudu druhé řízení a při prvním úkonu, který mu náleží v rámci prvního řízení, namítá nepřislušnost tohoto soudu.“ Po zohlednění závěrů Soudního dvora Nejvyšší soud konstatoval, že závěry odvolacího soudu byly nesprávné. Mezinárodní příslušnost českých soudů totiž nebyla založena prorogací ve smyslu čl. 12 odst. 3 nařízení. To ovšem nevylučovalo, že tato mohla být založena podle jiného ustanovení nařízení, a sice podle čl. 10, upravujícího příslušnost v případech únosu dítěte.

V této souvislosti rakouský soud rozhodl o nenavrácení nezletilých do ČR, neboť v době otcem tvrzeného neoprávněného přemístění nebo zadržení měly děti obvyklý pobyt na území Rakouska. Jiným důvodem by mohlo být nenavrácení dětí při aplikaci čl. 13 Haagské úmluvy o civilních aspektech mezinárodních únosů dětí, což by ale muselo být promítnuto do rozhodnutí soudu prvního stupně podle čl. 11 odst. 8 nařízení, v němž by tento soud rozhodl o navrácení do České republiky, případně o nenavrácení, s čímž by se pojil závěr o mezinárodní příslušnosti rakouských soudů (čl. 10 písm. b) bod iv nařízení). Nicméně soud prvního stupně do rozhodnutí o předběžné otázce, resp. o dovolání, rozhodoval předběžnými opatřeními podle čl. 20 nařízení, tedy jako by nebyl mezinárodně příslušný. Nejvyšší soud proto zrušil rozhodnutí odvolacího soudu, který v dalším řízení ověří důvody, pro které došlo k nenavrácení nezletilých do České republiky, přičemž bude zjišťovat, kde měly děti obvyklý pobyt (těžiště svého života) v době zahájení řízení ve smyslu čl. 8 nařízení, a to i s ohledem na závěry soudu prvního stupně o tom, že nezletilí začali od 1. září 2012 docházet do školy a školky v Rakousku, kde žijí s matkou.

[3] Více viz Bulletin zahraničního oddělení 4/2014, str. 7 a násl.

Rozhodnutí sp. zn. 30 Cdo 2626/2014 ze dne 17. prosince 2014

Vztah volby práva ve smlouvě o dílo k určení příslušného soudu podle obecně formulované prorogační doložky

Případ se týkal doložky obsažené ve smlouvě o dílo o právu rozhodném a o pravomoci pro řešení sporů vzniklých z této smlouvy, a to ve prospěch českého práva a českých soudů. Žalovaná namítala nedostatek pravomoci soudů České republiky, neboť doložka neurčovala konkrétní soud jednoznačně, když odkazovala pouze na „obecný soud zhotovitelky“.

Nejvyšší soud se doposud nezabýval otázkou, zda se v takovém případě jedná o dostatečně jasné určení soudu ve smyslu ustanovení čl. 23 odst. 1 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (dále nařízení „Brusel I“). Soudní dvůr však považuje za platné i takové ujednání, které výslovně neuvede příslušný soud, ale umožní jeho určení [4]. Nejvyšší soud následně řešil, podle kterého práva se posoudí určitost a výklad pojmu „obecný soud zhotovitelky“. Soudní dvůr přijal doktrínu oddělitelnosti dohody o volbě soudu od

smlouvy, jejíž je tato dohoda součástí, právní režim jurisdikční doložky se tedy podřídí nařízení Brusel I, zatímco zbytek smlouvy se bude řídit právem rozhodným [5]. Otázkou však zůstává, podle kterého právního řádu se bude postupovat při řešení otázek spojených s dohodou o volbě soudu, které nejsou upraveny nařízením Brusel I. Dohody o volbě soudu jsou vyňaty i z nařízení Řím I, bude se tedy postupovat podle kolizních norem legis fori, tj. podle českého práva. Podle o. s. ř. je obecným soudem právnické osoby okresní soud, v jehož obvodu má tato osoba sídlo. Nelze mít tedy pochybnost o tom, že obecným soudem zhotovitelky jako právnické osoby se sídlem v České republice je obecný soud v České republice. Nejvyšší soud tedy uzavřel, že doložka o volbě soudu jednoznačně směřuje ve prospěch českých soudů ve smyslu ustanovení čl. 23 odst. 1 nařízení Brusel I. V této části tedy dovolání nebylo důvodné a Nejvyšší soud je zamítl. Otázku práva rozhodného soud v řízení posuzuje jako otázku předběžnou.

Přezkum jejího řešení bude předmětem případného odvolacího či dovolacího řízení ve věci samé. Nejvyšší soud se proto námitkami žalované proti volbě práva rozhodného nezabýval.

Rozhodnutí sp. zn. 30 Cdo 3200/2013 ze dne 16. prosince 2014

Odmítnutí uznání a výkonu cizího rozhodnutí z důvodu nedostatečné lhůty k přípravě na jednání – výhrada veřejného pořádku

Obvodní soud prohlásil vykonatelným rozsudek nizozemského soudu a nařídil exekuci na majetek povinného. Městský soud však zamítl jak návrh na prohlášení vykonatelnosti tak návrh na nařízení exekuce. Oprávněný v dovolání vznesl otázku týkající se výkladu čl. 34 odst. 2 nařízení Brusel I z pohledu přiměřenosti lhůty k přípravě na jednání v souvislosti s uznáním cizozemského rozhodnutí podle čl. 34 odst. 2 nařízení, a rovněž namítl, že odvolací soud se nezabýval otázkou, zda měl povinný k dispozici opravný prostředek proti rozsudku nizozemského soudu a zda tento využil.

Důvodem neuznání cizího rozhodnutí podle čl. 34 odst. 1 nařízení je výhrada veřejného pořádku. Obsah pojmu veřejný pořádek se určuje podle národního právního řádu, v němž má být rozhodnutí vykonáno, za zvláštních okolností může pod tento pojem spadat i ochrana základních práv a práva na spravedlivý proces [6]. Oproti tomu neuznání cizího rozhodnutí podle čl. 34 odst. 2 nařízení je v situaci, kdy se žalovaný v řízení proti uplatněnému nároku věcně nebránil, vázáno na doručení návrhu na zahájení řízení v časovém předstihu neumožňujícím žalovanému řádnou přípravu na jednání, a na jeho povinnost využít opravný prostředek v nalézacím řízení s námitkou nedostatku času na přípravu. Byl-li tedy vydán rozsudek v řízení, v němž se žalovaný proti uplatněnému nároku věcně nebránil, je možné uplatnit výhradu nedoručení návrhu na zahájení řízení v dostatečném předstihu pouze za podmínky, že žalovaný neměl možnost se proti vydanému rozhodnutí bránit.

Rozhodnutí sp. zn. 30 Cdo 3671/2013 ze dne 17. prosince 2014

Závaznost rozhodnutí valné hromady vůči třetím osobám v exekučním řízení

Obvodní soud zamítl návrh na zastavení exekuce. Exekučním titulem byl exekutorský zápis s dohodou o vykonatelnosti podepsaný předsedou představenstva povinné I. I. a členem představenstva J. H. Městský soud exekuci zastavil, neboť z rozsudků slovenských soudů vyplynulo, že předseda představenstva

[4] Rozsudek Soudního dvora ze dne 9. listopadu 2000, ve věci C-387/98, Coreck Maritime GmbH proti Handelsveem BV a další

[5] Rozsudek Soudního dvora ze dne 3. července 1997, ve věci C-269/95, Benincasa proti Dentalkit

Důvod neuznání a nevykonatelnosti obsažený v čl. 34 odst. 1 nařízení se nepřekrývá s důvody neuznání a nevykonatelnosti rozhodnutí obsaženými v jeho čl. 34 odst. 2; jde o vyjádření principu *lex specialis derogat legi generali* [7]. Procesní aspekt veřejného pořádku je tedy limitován aplikací čl. 34 odst. 2, který postihuje většinu otázek spravedlivého procesu, a pod výhradu veřejného pořádku tak mohou náležet pouze takové otázky spravedlivého procesu, na které čl. 34 odst. 2 nelze aplikovat. Předmětný rozsudek nizozemského soudu byl vydán poté, co byly povinnému doručeny žaloba a předvolání k jednání v holandském a anglickém jazyce, ten je však odmítl převzít z důvodu použitého jazyka. Doručení tohoto rozsudku je předpokladem pro posouzení, zda mohl žalovaný podat opravný prostředek [8]. Pokud byl rozsudek pro zmeškání povinnému doručen a ten proti němu využil opravné prostředky, není se potřeba zabývat otázkou, zda byl povinnému doručen v dostatečném časovém předstihu návrh na zahájení řízení, tuto otázku posuzoval odvolací soud zbytečně. Naopak se nezabýval otázkou doručení rozsudku povinnému, díky čemuž byla jeho skutková zjištění neúplná. Nejvyšší soud tedy zrušil jeho rozhodnutí a vrátil mu věc k dalšímu řízení.

[6] Rozsudek Soudního dvora ze dne 28. března 2000, ve věci C-7/98, Dieter Krombach proti André Bamberškému.

[7] Srov. rozsudek Soudního dvora ze dne 4. února 1988, ve věci C-145/86, Horst Ludwig Hoffman proti Adelheidu Kriegovi.

[8] Srov. rozsudek Soudního dvora ze dne 14. prosince 2006 ve věci C-283/05, ASML Netherlands BV proti Semiconductor Industry Services GmbH.

z titulu zástavního práva k akciím, a zavázala se dluh i smluvní pokutu zaplatit. Spornou zůstala otázka, zda byli předseda a člen představenstva oprávněni k podpisu zápisu. Slovenské soudy uzavřely, že valná hromada, na níž byl I. I. zvolen předsedou, byla nicotným aktem, proto také i všechna rozhodnutí na ní přijatá byla nicotná. Podle článku 69 nařízení Brusel I nahrazuje toto nařízení Smlouvu mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o právní pomoci poskytované justičními orgány a úpravě některých právních vztahů v občanských a trestních věcech, a ve smyslu čl. 33 odst. 1 nařízení jsou rozhodnutí vydaná v některém členském státě v ostatních členských státech uznávána, aniž by bylo vyžadováno zvláštní řízení. Otázkou zůstalo, jakou závaznost mají rozhodnutí slovenských soudů ve vztahu k exekučnímu řízení probíhajícímu v České republice, když oprávněná nebyla účastníkem nalézacího řízení před slovenskými soudy. Nejvyšší soud uvedl, že je rozhodující, v jakém rozsahu jsou daná rozhodnutí zavazující ve Slovenské republice.

Podle rozhodnutí slovenských soudů v souzených věcech nelze dosáhnout nápravy podáním žaloby o neplatnost usnesení valné hromady podle § 131 a § 183 obchodního zákoníku, jedinou možnou obranou je určovací žaloba. Proto slovenské soudy přisuzují rozhodnutím, jejichž smyslem bylo odstranit právní nejistotu o charakteru mimořádné valné hromady a jejich usnesení ve vztahu k třetím osobám a zpětně ve vztahu k účastníkům nalézacího řízení, závaznost, jakou mají rozhodnutí ve statusových věcech povinné. Je tedy zřejmé, že I. I. a J. H. nebyli statutárním orgánem, nemohli za povinnou podepsat exekutorský zápis, a tudíž je dán důvod k zastavení exekuce. Co se týče námítky oprávněné, že nebyly dány podmínky pro mimořádné dovolání podané generálním prokurátorem Slovenské republiky, Nejvyšší soud uvedl, že exekučnímu soudu nepřísluší tuto námítku přezkoumávat, neboť dle článku 36 nařízení nesmí být cizí rozhodnutí v žádném případě přezkoumáváno ve věci samé, resp. nelze přezkoumávat důvody vedoucí k přijetí rozhodnutí.

Rozhodnutí sp. zn. 29 ICdo 7/2015 ze dne 16. února 2015 Mezinárodní pravomoc a příslušnost v insolvenčním řízení

Projednávaný případ se týkal určení příslušnosti a pravomoci soudu v incidenčním sporu v rámci insolvenčního řízení. Odpůrčí žalobou se insolvenční správce dlužníka domáhal vůči žalovanému určení neúčinnosti právních úkonů, kterými dlužník plnil ve prospěch žalovaného z titulu vrácení půjčky ze smlouvy o půjčce a zaplacení této částky do majetkové podstaty dlužníka. Žalovaný namítl nedostatek příslušnosti (pravomoci) českých soudů a nedostatek místní příslušnosti insolvenčního soudu, tuto námítku však soudy nižších stupňů zamítly.

Přípustnost dovolání byla založena právní otázkou procesního práva, zda je dána pravomoc českých soudů v řízení o odpůrčí žalobě vedené proti žalovanému se sídlem ve Slovenské republice, jakožto ve sporu vyvolanému insolvenčním řízením (incidenční spor) vedeným na majetek dlužníka v České republice. Pro odpověď na vymezenou otázku byly rozhodné články 3, 4, 13 a 25 nařízení č. 1346/2000. Argumentaci dovolatele i odvolacího soudu shledal Nejvyšší soud nesprávnou, na rozdíl od argumentu žalobce, že dovolatel smísl pojmy mezinárodní pravomoc soudu, místní příslušnost soudu a rozhodné právo. Článek 4 nařízení, jak je patrné i z jeho nadpisu, upravuje

z hmotněprávního hlediska kolizní problematiku a určuje, které hmotné právo je rozhodné pro dané insolvenční řízení. Mezinárodní příslušnost (pravomoc) českého insolvenčního soudu, jakožto soudu, který ve smyslu nařízení zahájil insolvenční řízení k projednání a rozhodnutí odpůrčí žaloby, vyplývá z čl. 3 odst. 1 nařízení, jak je opět patrné z jeho nadpisu. Uvedené vyplývá také z judikatury Soudního dvora Evropské unie zmíněné žalobcem [9], v níž Soudní dvůr uvedl k výkladu čl. 3 odst. 1 nařízení, že „soudy členského státu, na jehož území bylo úpadkové řízení zahájeno, jsou příslušné rozhodnout o odpůrčí žalobě podané v úpadkovém řízení a směřující proti žalovanému, který má statutární sídlo v jiném členském státě.“ S odkazem na doktrínu *acte éclairé* Nejvyšší soud nepodal ve věci výkladu předmětného ustanovení předběžnou otázku, a uzavřel, že český soud, na jehož území bylo zahájeno insolvenční řízení na majetek (insolvenčního) dlužníka, je příslušný (má pravomoc) rozhodnout o odpůrčí žalobě podané insolvenčním správcem dlužníka jako spor vyvolaný tímto insolvenčním řízením (incidenční spor) proti žalovanému se sídlem na Slovensku. Navzdory nesprávnému právnímu posouzení odvolacího soudu, jež neodlišil pravidla upravující mezinárodní příslušnost (pravomoc) soudu ve smyslu čl. 3 odst. 1

nařízení od pravidel vymezujících pravidla rozhodné právo ve smyslu článků 4 a 13 nařízení, byl jeho závěr o příslušnosti českých soudů správný a dovolání tedy nebylo opodstatněno.

Rozhodnutí sp. zn. 5 Tdo 1284/2014 ze dne 10. prosince 2014

Provedení důkazu před zahájením trestního stíhání

Obviněný byl uznán vinným za přečin krádeže podle § 205 odst. 1 písm. d) trestního zákoníku, zvláště závažný zločin loupeže podle § 173 odst. 1 téhož zákona a přečin vydírání podle § 175 odst. 1 téhož zákona. Za tyto činy byl odsouzen k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 6 let. V dovolání namítal, že jeho jednání nedosahovalo intenzity zvláště závažného zločinu, a že přečtením protokolu o výpovědi poškozené, kterou neměl možnost vyslechnout a klást jí dotazy, bylo zasaženo do jeho práva na spravedlivý proces.

Z pohledu evropského práva je zajímavá otázka porušení práva na spravedlivý proces v souvislosti s připuštěním výpovědi poškozené získané před zahájením trestního stíhání. Ačkoliv stála tato námitka mimo dovolací důvody, Nejvyšší soud se k ní přesto nad rámec odůvodnění soudů nižších stupňů obsáhleji vyjádřil. Výpověď poškozené měla charakter neodkladného a neopakovatelného úkonu. Nejvyšší soud konstatoval, že obviněný má právo na dodržení zásady kontradiktornosti trestního řízení, tedy na to, aby byly všechny důkazy v jeho neprospěch provedeny v hlavním líčení a on se k nim mohl odpovídajícím způsobem vyjádřit, musí mít zásadně možnost klást dotazy tomu, kdo vypovídá proti němu. Výjimky jsou možné za předpokladu, že řízení je jako celek spravedlivé a zároveň jsou dostatečně vyváženy nevýhody spojené s připuštěním důkazu obstaraného bez účasti obhajoby. Z judikatury Ústavního soudu [10] a Evropského soudu pro lidská práva [11] vyplývají tři kritéria, při jejichž splnění lze použít výpověď poškozeného získanou před zahájením trestního stíhání jako důkaz, aniž by došlo k porušení práva na spravedlivý proces. Prvním kritériem je, zda byl dán závažný důvod pro to, že obhajoba neměla možnost vyslechnout svědka obžaloby. Toto kritérium bylo v souzené věci naplněno tím, že obětí násilného trestného činu byla cizinka, jež se posléze odmítala vrátit do České republiky za účelem dalšího výslechu. Její výslech byl proveden za účasti nezávislého soudce a byla provedena rekognice pachatele podle fotografií. Soud prvního stupně vyvinul veškeré úsilí, aby zajistil osobní účast poškozené u hlavního líčení, nicméně tato odmítla

[9] Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 12. února 2009, ve věci C-339/07, Seagon, na nějž navázal rozsudkem ze dne 16. ledna 2014, ve věci C-328/12, Schmidt.

oživovat si traumatizující zážitek.

Dalším kritériem je, aby navzdory připuštění výpovědi svědka, kterého obhajoba nemohla vyslechnout, bylo možné považovat řízení jako celek za spravedlivé. V souzené věci vypovídala poškozená spontánně, bez stop zaujatosti a její verzi podpořila výpověď dalšího svědka, zatímco obviněný uváděl rozličné verze, přičemž rozpory mezi nimi nedokázal vysvětlit. Poslední kritérium se týká míry, v jaké taková výpověď poškozené ovlivnila rozhodnutí o vině, a zda byla výlučným důkazem nebo zda současně existovaly další podpůrné důkazy. V tomto případě se rozhodnutí o vině opíralo o výsledek ohledání místa činu a tam nalezených věcí poškozené, či o výpověď dalšího svědka, jež samy o sobě obviněného usvědčily. Výslech poškozené v postavení svědkyně byl tedy nepochybně neodkladným i neopakovatelným úkonem provedeným v souladu se zákonem. Omezení práv obviněného nebylo neproporcionální a intenzivní natolik, aby eliminovalo záruku spravedlivého procesu.

Námitce obviněného vůči právní kvalifikaci zvláště závažného zločinu loupeže Nejvyšší soud nepřisvědčil. Dle judikatury Nejvyššího soudu [12] ani výjimečně malá intenzita násilí není důvodem pro posouzení jednání pachatele jako krádeže. Podmínkou přísnější kvalifikace navíc není, aby se poškozený bránil, zejména je-li si vědom převahy útočníka a podrobil-li se jeho vůli z obavy hrozícího násilí. Nejvyšší soud tedy shledal správným i tento závěr soudů nižších stupňů.

[10] Plenární náleží Ústavního soudu ze dne 24. září 2013, sp. zn. Pl. ÚS 25/13

[11] Rozsudky Evropského soudu pro lidská práva ze dne 22. listopadu 2012, ve věci Tseber proti České republice, č. stížnosti 46203/08, ze dne 27. února 2001, ve věci Luca proti Itálii, č. stížnosti 33354/96, rozsudek velkého senátu ze dne 15. prosince 2011, ve věci Al-Khawaja a Tahery proti Spojenému království, č. stížností 26766/05 a 2228/06

[12] Např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. října 2013, sp. zn. 3 Tdo 907/2013

Rozhodnutí sp. zn. 7 Tdo 1481/2014 ze dne 3. prosince 2014

Zásada *ne bis in idem*

Obviněný byl uznán vinným za těžké ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 1 trestního zákoníku, kterého se dopustil tím, že jako zaměstnavatel zanedbal svou povinnost předcházet ohrožení života a zdraví při práci. Zároveň mu byla uložena pokuta za správní delikt na úseku bezpečnosti práce podle § 30 odst. 1 písm. q) zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce. V řízení vznesl obviněný námitku porušení zásady *ne bis in idem*.

Nejvyšší soud odkázal na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva, dle které může být trestní stíhání pachatele při splnění dalších předpokladů vyloučeno i tím, že pro daný čin byl již postižen rozhodnutím v jiném než trestním řízení. Musí však jít o řízení, které má trest-

něprávní povahu a je vedeno pro delikt trestněprávní povahy. Pro posouzení deliktu je významné, zda chráněný zájem je obecný či partikulární, zda adresáti dané normy jsou všichni občané nebo jen omezený okruh osob, a zda jsou sankce

represivní povahy a srovnatelné s tresty [13]. Velký senát ESLP [14] konstatoval, že totožnost skutku je dána tehdy, pokud se konkrétní skutkové okolnosti týkají téhož obviněného a jsou neoddělitelně spjaty v čase a místě. Při porovnání skutku popsaného ve správním rozhodnutí se skutkem uvedeným v rozsudku soudu prvního stupně lze totožnost skutku shledat i v nyní projednávaném případě. Jednání, pro které byl obviněný postižen ve správním řízení, lze charakterizovat jako správní delikt, přičemž zákon o inspekci práce je určen profesně vymezenému okruhu osob,

dotčené ustanovení zákona se týká bezpečnosti práce při různých činnostech a postihuje porušení povinností i pokud nedošlo k žádnému škodlivému následku. Neposkytuje přímo ochranu společenským zájmům, jakým je zdraví lidí, jak to výslovně v řadě ustanovení činí trestní zákoník. Účelem zákona o inspekci práce tudíž není ochrana týchž hodnot a zájmů, které jsou obvykle chráněny ustanoveními trestního práva. Sankci, kterou lze za daný správní delikt uložit, ani pokutu, jež byla obviněnému uložena, nelze považovat za „trestní“ sankci, která by byla potrestáním ve smyslu čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě i za těžkou újmu na zdraví poškozeného. Smyslem peněžitě sankce bylo postihnout obviněného za porušení preventivních povinností, a nikoli jej postihnout jako pachatele trest-

ného činu proti zdraví. Nejvyšší soud tedy uzavřel, že správní delikt, za který byla obviněnému uložena pravomocně sankce, neměl „trestní“ charakter, a tudíž v důsledku následného trestního řízení a pravomocného odsouzení obviněného pro trestný čin nebyl porušen čl. 4 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě, resp.

zásada *ne bis in idem*. Dovolání proto odmítl jako zjevně neopodstatněné.

Lucia Hudecová

[13] Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 8. června 1976, ve věci Engel a další proti Nizozemí, č. stížnosti 5100/71.

[14] Rozsudek velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ze dne 10. února 2009, ve věci Zolotukhin proti Rusku, č. stížnosti 14939/03.

Nejvyšší soud Brno Burešova. Autor: Ph-435

Rakousko: Oberste Gerichtshof

Rozhodnutí sp. zn. 2Ob222/14g ze dne 22. ledna 2015

Místo škodné události – úmrtí zvířete v důsledku špatné veterinární péče poskytnuté v jiném členském státě

Žalobkyně se žalobou podanou u rakouského zemského soudu domáhala zaplacení náhrady škody vzniklé v souvislosti s poskytnutím chybné veterinární péče jejímu koni na veterinární klinice žalované [v Německu], v jejímž důsledku bylo nutné zvíře utratit. Náhrada škody zahrnovala hodnotu koně, ztrátu na výtěžku (zabránění dalšímu chovu), náklady vynaložené na neúspěšnou záchranu a eutanazii, přičemž žalobkyně uplatnila smluvní i deliktivní odpovědnost. Pravomoc soudu dovodila z čl. 5 odst. 3 nařízení Brusel I s tím, že škoda (úmrtí kobyly) nastala v obvodu rakouského soudu. Soud prvního stupně žalobkyni vyhověl rozsudkem pro zmeškání. Tento však odvolací soud zrušil jako nicotný a žalobu žalované odmítl z důvodu nedostatku příslušnosti. Za rozhodující místo, kde dle nařízení došlo ke škodné události, totiž považoval místo vzniku první škody – místo, kde byla poskytnuta chybná péče.

Nejvyšší soud předně uvedl, že čl. 5 odst. 3 nařízení se uplatní při odpovědnosti za škodu, která nesouvisí se smlouvou ve smyslu čl. 5 odst. 1 nařízení. Není však nutné posuzovat vyloučení použití čl. 5 odst. 3 u deliktivního nároku z důvodu, že žalobkyně uplatnila zároveň smluvní nárok vyplývající ze smlouvy o péči o zvíře. Na základě článku 5 odst. 3 nařízení nelze dovodit příslušnost rakouských soudů už jen proto, že rozhodné místo neleží v Rakousku, což samo o sobě vede k mezinárodní nepřislušnosti rakouského soudu. Nejvyšší soud odkázal na klíčové rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie [1], které podává výklad k pojmu „místo, kde došlo ke škodné události“ ve smyslu čl. 5 odst. 3 nařízení tak, že žalobce si může vybrat mezi místem příčinné škodné události, a místem, kde škoda vznikla. Důvodem, proč Soudní dvůr vykládá pojem „místo, kde došlo ke škodné události“ restriktivně, je snaha zamezit nebezpečí přiblížení příslušného soudu žalobci, a to zvláště když podle čl. 2 odst. 1 je v zásadě příslušný soud státu, na jehož území má bydliště žalovaný.

Místem vzniku škody se označuje místo, kde se stala událost, kterou byla poškozenému způsobena škoda, a která zakládá odpovědnost. Soudní dvůr však upozornil, že tento pojem nelze vykládat široce, tedy v tom smyslu, že zahrnuje každé místo, kde se projeví následky události, která způsobila škodu, která vznikla na jiném místě [2]. Nepřichází v úvahu ani místo, na kterém nastaly pouhé dodatečné účinky škody. I rakouský Nejvyšší soud vykládá čl. 5 odst. 3 nařízení ve své rozhodovací praxi restriktivně, přičemž připouští pouze místo, kde se škoda projevila poprvé, kde bylo chráněné právo porušeno a kde nastalo snížení hodnoty majetku, čili kde událost zakládající odpovědnost přímo vedla ke škodě.

V nyní projednávaném případě Nejvyšší soud odkázal na závěry plynoucí z uvedené judikatury. Dovodil, že mezinárodní příslušnost dotčeného soudu nelze dovodit na základě čl. 5 odst. 3 nařízení, a to proto, že z tvrzení žalobkyně dovodil, že kuň byl nakažen během nesprávné péče v Německu, takže prvotní škoda nastala tam, a nikoli v důsledku péče poskytnuté v Rakousku. Místo, kde vznikla škoda, se tudíž nenachází v Rakousku. Dle Nejvyššího soudu nelze mezinárodní a místní příslušnost dotčeného soudu založit tím, že v jeho okruhu utrpěla žalobkyně ztrátu na svém výtěžku, ani tím, že v jeho obvodu vynaložila náklady na záchranu a utracení zvířat. Žalobkyně svou žalobu dále opírala o to, že jí uplatněná škoda měla charakter vzdálené škody, která nastala v Rakousku. Nejvyšší soud však nepřisvědčil ani tomuto argumentu a dovolání jako nedůvodné odmítl.

Lucia Hudecová

[1] Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 30. listopadu 1976, Handelswekerij G. J. Bier BV proti Mines de potasse d'Alsace SA, C-21/76, nebo navazující rozsudek ze dne ze dne 19. září 1995, Antonio Marinari proti Lloyds Bank plc a Zubaidi Trading Company, C-364/93

[2] Např. rozsudky Soudního dvora Evropské unie ze dne ze dne 19. září 1995, Antonio Marinari proti Lloyds Bank plc a Zubaidi Trading Company, C-364/93, nebo ze dne ze dne 10. června 2004, Rudolf Kronhofer proti Marianne Maier, C-168/02.

Německo: Bundesgerichtshof

Spolkový nejvyšší soud, sp. zn. XII ZB 463/13 Náhradní mateřství není v rozporu s veřejným pořádkem

Německý Bundesgerichtshof se v rozsudku z 10. prosince 2014 (XII ZB 463/13) zabýval otázkou, zda lze uznat cizí rozhodnutí určující rodičovství dítěte narozeného v náhradním mateřství, které německé zákony zakazují.

Žadatelé o uznání byli registrovaní partneři žijící v Berlíně. V srpnu 2010 uzavřeli v Kalifornii smlouvu o náhradním mateřství s paní J. Náhradní matka (paní J.) byla občankou USA, v průběhu náhradního těhotenství byla svobodná. K početí dítěte došlo metodou asistované reprodukce – ze spermií jednoho ze žadatelů a anonymně darovaného vajíčka. Tento stěžovatel se souhlasem náhradní matky uznal své otcovství a právní rodičovství bylo stěžovatelům přiznáno rozsudkem kalifornského soudu ještě před narozením dítěte. V březnu 2011 náhradní matka porodila v Kalifornii dítě, registrovaní partneři jej následně odvezli do Berlína, kde doposud žijí. V Berlíně usilovali také o uznání svého rodičovství, poté, co byla jejich žádost odmítnuta matričním úřadem, obrátili se (neúspěšně) na soudy.

Spor o uznání kalifornského rozsudku přiznávajícího právní rodičovství registrovaným partnerům se tak dostal až k Nejvyššímu spolkovému soudu. Klíčovou se při rozhodování o uznání a výkonu stala otázka, zda může být odmítnut návrh na vydání podobného rozhodnutí na základě rozporu s veřejným pořádkem, jelikož německá právní úprava nezná institut náhradního mateřství.

Spolkový nejvyšší soud prvně shledal, že závěry kalifornského soudu, jenž se ve svém rozsudku zabýval meritorním přezkumem platnosti surogační smlouvy, nemohou být podrobeny přezkumu. Vnitrostátní právní úprava (zákon o postupu v rodinných věcech a nesporných řízeních v § 109 odst. 1) stanovuje, že uznání cizího rozhodnutí bude odmítnuto tehdy, pokud závažným způsobem porušuje základní zásady německého práva, zejména lidská práva (tzv. výhrada veřejného pořádku). Nicméně výhrada veřejného pořádku musí být dle Spolkového soudu vykládána restriktivně, a to zejména ve vztahu ke statusovým právům, jejichž stabilita by byla jinak závažně ohrožena.

Podle Spolkového soudu proto k aktivaci výhrady veřejného pořádku nemůže dojít na základě pouhého rozdílu v právní úpravě. Rozpor mezi základními hodnotami práva státu výkonu a výsledkem, k němuž by uznání cizího rozhodnutí vedlo, musí dosahovat netolerovatelnou intenzitu (srov. odst. 23 a násl.).

Porušení veřejného pořádku neshledal ani ve vztahu k uznání právního rodičovství stěžovatelů. Status stěžovatele č. 1, který k asistované reprodukci poskytl svou spermií, nebyl rozporný: jelikož náhradní matka nebyla v čase narození dítěte sezdaná, jeho rodičovství by bylo určeno také na základě německé právní úpravy. Co se týče druhého rodiče, registrovaného partnera, Soud uznal, že kalifornský rozsudek se zde odchyloval od německé právní úpravy určení rodičovství, nicméně ne v takové intenzitě, aby došlo k porušení veřejného pořádku, zejména proto, že jeden z rodičů byl (na rozdíl od náhradní matky) i genetickým rodičem dítěte (srov. odst. 35 a násl.).

K německé právní úpravě

Jak již bylo zmíněno, německá právní úprava nezná náhradní mateřství: občanský zákoník (§ 1591 BGB) určuje jako matku ženu, která dítě porodila, bez ohledu na to, zda je i jeho genetickou matkou. Tato právní úprava staví na silné sociální a biologické vazbě mezi matkou a dítětem a má vést k odstranění potenciálního štěpení v určování mateřství dítěte. Jediný způsob, jakým mohou registrovaní partneři dosáhnout společné právní rodičovství, je adopce [1]. Náhradní mateřství je navíc explicitně zakázáno zákonem o ochraně embryí a zákonem o adoptivní péči (§ 1 odst. 1 zákona č. 7 o ochraně embryí a § 14b zákona o adoptivní péči), nicméně sankce za porušení těchto ustanovení se vztahuje pouze na jednání spáchané na území Německa [2].

Spolkový soud již dříve judikoval s odkazem na závěry Spolkového ústavního soudu (rozsudek ze dne 19. února 2013, BvL 1/11 a 1 BvR 3247/09), že přiznání právního rodičovství registrovaným partnerům není v rozporu s veřejným pořádkem: Ústavní soud totiž umožnil tzv. sukcesivní adopci - přiznání práva oso-

by adoptovat dítě, které již bylo adoptováno jejím registrovaným partnerem – dle Ústavního soudu je prostředí registrovaného partnerství z hlediska podmínek pro výchovu dítěte rovnocenné s manželstvím. Dále Nejvyšší soud poukázal na to, že na rozdíl od primárního zákazu náhradního mateřství v Německu, za situace, kdy byla surogace legálně provedena v zahraničí, je při uznání a výkonu rozhodnutí určujícího rodičovství na základě náhradního mateřství nutno zohledňovat především zájem samotného dítěte, které nemůže nést následky a odpovědnost za způsob svého početí. Německá ústava přitom zaručuje právo na rodičovskou péči (čl. 2 odst. 1 a 6 odst. 2) dvou rodičů (srov. též rozhodnutí Spolkového ústavního soudu ze dne 19. února 2013, 1 BvL 1/11 a 1 BvR 3247/09 a rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva Mennesson proti Francii, č. 65192/11 ze dne 26. června 2014). Spolkový nejvyšší soud zdůraznil, že v rozhodované věci náhradní matka nemohla za žádných okolností (z hlediska absence své vůle, ale také i z hlediska stávajícího právního stavu dle kalifornských předpisů) vykonávat funkci rodiče. Rodičovství náhradní matky, které by bylo ustanoveno

podle německých předpisů, by tak nemělo žádný reálný účinek (odst. 42 – 44). Dle Soudu by tedy odmítnutí uznání a výkonu kalifornského rozsudku a zbavení dítěte možnosti mít právně uznaný rodičovský vztah s registrovaným partnerem druhého rodiče porušilo práva dítěte na ochranu soukromého a rodinného života ve smyslu čl. 8 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, a bylo by také v rozporu se zárukami poskytnutými čl. 2 odst. 1a a 6 odst. 2 německé Ústavy.

Velkou roli v rozhodnutí Spolkového nejvyššího soudu sehrávala skutečnost, že jeden z registrovaných partnerů byl i biologickým otcem dítěte: není jasné, zda by byl závěr, že nedochází k zásadnímu rozporu s právními principy a tedy ani k porušení veřejného pořádku, stejný, pokud by ani jeden z právních rodičů neměl status biologického otce.

Katarína Šipulová

[1] Reis, Dina, 2015: German Federal Court of Justice on Surrogacy and German Public Policy. Conflict of Laws.

[2] *Ibid.*

Francie: Cour de cassation

Rozhodnutí Cour de cassation č. 12-26.585 ze dne 23. září 2014

Určení mezinárodní příslušnosti pro žaloby týkající se plnění z distribuční smlouvy

Francouzský Cour de cassation se v listopadu minulého roku [1] vyjádřil k otázce určení mezinárodní příslušnosti u sporů plynoucích z porušení distribuční smlouvy. Případ se týkal sporu společností Brenneke a Wilhelm Brenneke (dále jen „společnosti Brenneke“), sídlících v Německu a zabývajících se výrobou nábojů a munice pro lovecké účely, a francouzské společnosti Franco-Badoise, která měla dle smlouvy se společnostmi Brenneke právo výhradní distribuce zboží. Z důvodu porušení smluvních povinností žalovala společnost Franco-Badoise u francouzských soudů společnost Brenneke, ty však uplatnily na základě čl. 5 odst. 1 písm. a) nařízení Brusel I námitku nepřislušnosti [2]. Mezinárodní příslušnost měla být dle jejich názoru určena na základě místa splnění závazku, což bylo dle německého práva místo sídla dlužníka, tedy Německo. Cour de cassation však upozornil, že podle judikatury Soudního dvora, konkrétně rozsudku ze dne 19. prosince 2013 ve věci C-9/12 *Corman Collins*, se pravidlo pro určení příslušnosti obsažené ve druhé odrážce čl. 5 odst. 1 písm. b) týkající se poskytování služeb použije v případě žaloby ohledně nároků ply-

noucích ze smlouvy o autorizovaném prodeji. To vyžaduje, aby smlouva obsahovala zvláštní ustanovení ohledně distribuce zboží, které prodává poskytovatel oprávnění k prodeji. Charakteristickým plněním poskytovatele oprávnění k prodeji je distribuce zboží a podílení se na rozvoji šíření tohoto zboží. Práva namítaná společností Franco-Badoise přitom plynou z distribuční smlouvy, která obsahuje ustanovení týkající se distribuce produktů značky Brenneke na francouzském území, takže lze aplikovat čl. 5 odst. 1 písm. b) druhou odrážku nařízení Brusel I, což vylučuje aplikaci písm. a) daného ustanovení. Mezinárodní příslušnost mají tedy francouzské soudy, jelikož Francie je místem, kde má být charakteristické plnění (služba plynoucí z distribuční smlouvy) poskytnuto.

[1] Rozsudek dostupný z: https://www.courdecassation.fr/jurisprudence_2/

premiere_chambre_civile_568/96_28_30981.html

[2] Nařízení č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.

Rozhodnutí Cour de cassation č. 12-26.585 ze dne 23. září 2014

Sňatek osob stejného pohlaví a výhrada veřejného pořádku

Začátkem tohoto roku se Cour de cassation zajímavým způsobem vyjádřil k problematice možnosti uzavřít manželství mezi osobami stejného pohlaví s cizí státní příslušností [3]. Přesto, že dle bilaterální smlouvy se způsobilost uzavřít manželství měla řídit právem domovského státu, aplikoval francouzský soud výhradu veřejného pořádku a odmítl použití marockého práva.

Případ se týkal dvou osob stejného pohlaví – jedné s francouzským, druhé s marockým státním občanstvím – které chtěly být ve Francii sezdány. Francouzský občanský zákoník umožňuje sňatek osob stejného pohlaví, pokud to umožňuje právní řád státu, jehož občanem je alespoň jedna osoba z páru, nebo právní řád státu, ve kterém má osoba domicil. Bilaterální smlouva mezi Francií

a Marokem (která má dle francouzské Ústavy vyšší právní sílu) ale určuje, že podmínky platnosti manžel-

Conciergerie and Cour de Cassation as seen from the Pont Neuf, Paris. ©DXR 20. dubna 2014

ství se pro každého z manželů řídí státem, jehož je osoba státním příslušníkem, přičemž marocký právní řád sňatek osob stejného pohlaví neumožňuje.

Francouzský Kasační soud se tak zabýval otázkou, zda mohou zmiňované osoby uzavřít ve Francii manželství. Vyšel přitom z článku 4 bilaterální smlouvy, dle kterého lze odepřít použití právní řádu jednoho ze států, pokud je ve zjevném rozporu s veřejným pořádkem. Kasační soud dospěl k závěru, že v projednávaném případě tomu tak je, protože marocká právní úprava brání sňatku dvou osob stejného pohlaví, i když alespoň jednomu z partnerů (tj. partnerovi s francouzským státním občanstvím) to jeho osobní statut, nebo právní řád státu, kde je domicilován, umožňuje.

Francouzský kasační soud tedy v podstatě zařazuje „právo na sňatek“ osob stejného pohlaví mezi základní práva, na kterých musí francouzský právní řád bezpodmínečně trvat. Nemožnost sňatku osob stejného pohlaví je za předpokladu, že jedné z nich to právní řád umožňuje, zjevným porušením veřejného pořádku, a to přesto, že sňatek osob stejného pohlaví je ve Francii v podstatě novinkou [4]. Obsah pojmu veřejný pořádek se tak de facto mění přijetím zákona umožňujícího sňatky osob stejného pohlaví [5]. I když je nutné zohlednit specifický kontext případu a vazbu jedné z osob na Francii, zdá se, že francouzský Kasační soud přistoupil k výkladu veřejného pořádku poměrně širokým a pro mnohé určitě překvapivým způsobem [6].

Alžbeta Kondelová

[3] Rozsudek dostupný z: https://www.courdecassation.fr/jurisprudence_2/premiere_chambre_civile_568/96_28_30981.html

[4] Zákon, který umožňuje sňatky osob stejného pohlaví, byl přijat dne 23. dubna 2013 a vyhlášen 17. května 2013.

[5] Gaëtan Escudey: Le mariage homosexuel et le „nouvel ordre public international“: un surprenant changement de paradigme! A propos de l'arrêt de la Cour d'appel de Chambéry du 22 octobre 2013. *RDLF*. 2013, č. 27. Dostupné z: <http://www.revuedlf.com/droit-international/le-mariage-homosexuel-et-le-nouvel-ordre-public-international-un-surprenant-changement-de-paradigme-commentaire/>

[6] Viz kupříkladu komentář Francois Mailhé: French Same-Sex Marriage, a Strange International Public Policy. *Conflict of Laws*, publikováno dne 3. 3. 2015. Dostupné z: <http://conflictoflaws.net/2015/french-same-sex-marriage-a-strange-international-public-policy/>

Velká Británie: The Supreme Court

Rozhodnutí Nejvyššího soudu Spojeného království [2014] UKSC 66 ze dne 10. prosince 2014

Slučitelnost trestů na neurčitou dobu s Úmluvou

V roce 2003 britská vláda zavedla ukládání tzv. „indeterminate sentences“, neboli trestů odnětí svobody na neurčitou dobu. Tyto tresty zahrnovaly jednak tzv. „fixed tariff period“ (pevně stanovené období trestu) a „post-tariff period“, časově neohraňované období, kdy odsouzení nadále setrvali ve vězení a následně měli předstoupit před komisi rozhodující o propuštění („Parole Board“), která měla rozhodnout, zda je stále vězeň pro společnost nebezpečný. Došlo ovšem k situaci, kdy Británie nedisponovala dostatečnou kapacitou pro posuzování nápravy odsouzených, kteří před předstoupením před komisi měli absolvovat nápravné programy. Někteří vězni tak i po odpykání pevně stanoveného období trestu nadále zůstávali ve věznicích bez vyhlídky na možné absolvování nápravných programů a předstoupení před komisi.

V rozsudku ze dne 18. září 2012 ve věci *James, Wells a Lee proti Spojenému království*, č. stížností 25119/09, 57715/09 a 57877/09, Evropský soud pro lidská

práva dospěl k závěru, že Spojené království porušilo čl. 5 odst. 1 Úmluvy (právo na svobodu a osobní bezpečnost) ve vztahu k trojici stěžovatelů-vězňů, odsouzených k trestu na neurčitou dobu, kterým nebyla poskytnuta reálná příležitost dosáhnout podmíněčného propuštění. Evropský soud pro lidská práva konstatoval, že se jednalo o důsledek nedostatku zdrojů, plánování a nedostatečného zhodnocení důsledků zavedení trestů tohoto typu. V roce 2012 bylo ukládání trestů odnětí svobody na neurčitou dobu zrušeno, počet vězňů, kterým byl tento trest v mezidobí uložen, se nicméně vyšplhal až k několika tisícům.

Nejvyšší soud Spojeného království v prosinci roku 2014 posuzoval případ několika žalobců (jimž byl udělen trest odnětí svobody na neurčitou dobu), kteří s odkazem na článek 5 Úmluvy namítali, že jim nebyla poskytnuta přiměřená příležitost k postupu při procesu nápravy a podmíněčného propuštění. První žalobce dovolával článek 5 (právo na svobodu a osobní bez-

pečnost) a zároveň článku 14 Úmluvy (zákaz diskriminace), s tím, že byl přemístěn do tzv. otevřeného vězení (vězeňské zařízení, kde se vězni pohybují mimo cely a jsou pouze pod základním dohledem) až těsně před koncem svého pevně stanoveného období trestu, takže neměl příležitost prokázat, že nepředstavuje nebezpečí pro veřejnost. Zbylí žalobci s odkazem na článek 5 Úmluvy tvrdili, že jim nebylo umožněno absolvovat nápravné programy v přiměřené době po vypršení pevně stanoveného období trestu.

Nejvyšší soud ve svém rozsudku zaujal poněkud odlišný postoj než Evropský soud pro lidská práva. Podle Nejvyššího soudu z doslovného znění článku 5 nevyplývá povinnost poskytnout vězňům přiměřenou příležitost k postupu při procesu nápravy a podmíneč-

ného propuštění. Nejvyšší soud nicméně uvedl, že implicitní povinnost usnadnit nápravu vězňů a jejich propuštění vyplývá z celkové konstrukce článku 5. Porušení této povinnosti však nemá vliv na zákonnost zbavení svobody. Zbavení svobody je přímým následkem uložení trestu odnětí svobody na neurčitou dobu, do doby, než komise rozhodující o propuštění rozhodne, že vězeň nepředstavuje nebezpečí pro veřejnost a může být podmínečně propuštěn. Vhodný nápravný prostředek ale dle Nejvyššího soudu představuje nárok na odškodnění jako náhrada za frustraci a úzkost, v případech, kdy slyšení před komisí rozhodující o propuštění bylo nesprávně opožděno.

Libor Havelka

Judikatura Soudního dvora Evropské unie

Věc C-681/13 Diageo Brands: generální advokát Szpunar k veřejnému po-

Stanovisko generálního advokáta SDEU ze dne 3. března 2015 ve věci C-681/13 Diageo Brands BV proti Simiramida-04 EOOD

Pozornost právníků upoutalo březnové stanovisko generálního advokáta Macieje Szpunara k předběžné otázce nizozemského Nejvyššího soudu. Ten se na Soudní dvůr obrátil ve sporu mezi nizozemskou společností Diageo Brands BV, která je majitelkou ochranné známky Johnny Walker, a bulharskou společností Simiramida-04 EOOD, která na trh uvádí alkoholické nápoje. Diageo Brands uvádí whisky značky Johnny Walker na bulharský trh prostřednictvím výhradního místního dovozce. Přesto však byl v prosinci 2007 bez jejího souhlasu dopraven do bulharského přístavu Varna náklad s více než 12 tisíc lahve whisky Johnny Walker, který pocházel z Gruzie a byl určen společnosti Simiramida.

Diageo Brands se domnívala, že tímto jednáním došlo k porušení práv z její ochranné známky a žádala místní úřady o povolení nechat whisky zabavit. Bulharské orgány Diageo Brands prvně vyhověly, nicméně později bylo rozhodnutí o zabavení zrušeno a žalobní návrh zamítnut s tím, že dovoz výrobků, které byly se souhlasem majitele ochranné známky uvedeny na trh mimo Evropský hospodářský prostor, do Bulharska, nepředstavuje porušení práv z ochranné známky.

U nizozemských soudů se Simiramida následně domáhala náhrady škody ve výši 10 milionů eur, kterou utrpěla z důvodu zabavení nákladu, a to právě na základě zmíněného rozhodnutí bulharských soudů, které označily zabavení za protiprávní. Diageo Brands zpochybnila uznání a výkon předmětného bulharského rozhodnutí pro zjevný rozpor s veřejným pořádkem ve smyslu čl. 34 odst. 1 nařízení Brusel I, jelikož bulharský soud špatně vyložil unijní právo, a zároveň nesplnil svou povinnost obrátit se na SDEU s předběžnou otázkou.

Za takových okolností se nizozemský Nejvyšší soud Soudního dvora dotázal, zda zahrnuje rozpor s veřejným pořádkem, jako důvod odmítnutí uznání a výkonu rozhodnutí v režimu nařízení Brusel I, také situaci, kdy soud rozhodující ve státě původu rozhodne zjevně a vědomě v rozporu s právem EU (toto konstatování přitom vychází i ze závěrů Evropské komise).

Odpověď generálního advokáta je (možná překvapivě) negativní. Generální advokát prvně uvádí, že skutečnost, že soud státu původu porušil článek směrnice (zde článek 5 směrnice 89/104 o sblížování právních předpisů členských států o ochranných známkách) nemůže sama o sobě představovat porušení základní zásady unijního práva, tak, jak to požaduje restriktivní výklad pojmu veřejný pořádek. Opačný postup by dle

Szpunara vedl ke zpochybnění účelu samotného nařízení Brusel I. Odvolání se na veřejný pořádek musí mít zcela výjimečnou povahu a musí porušovat právo nebo zásadu, jež je v právním systému státu výkonu pokládána za základní. Szpunar zdůraznil, že tomu tak nebude zejména v kontextu porušení směrnice, která stanovuje minimální harmonizaci a členským státům ponechává značnou míru volnosti při jejím provádění.

Jinými slovy, podle generálního advokáta pouhá skutečnost, že rozsudek ve státě původu je v rozporu s právem EU, neodůvodňuje odmítnutí výkonu na základě kritéria veřejného pořádku. Jinak by tomu ovšem bylo v případě, kdy by došlo k takovému porušení, které Soudní dvůr označí za závažné porušení takového ustanovení práva EU, jež je součástí jeho základních zásad a principů.

Katarína Šipulová

C-573/13, C-394/13, C-487/12: aktuální judikatura Soudního dvora z oblasti leteckých služeb (shrnutí)

V posledních měsících Soudní dvůr vydal několik rozhodnutí, v nichž interpretoval unijní úpravu v oblasti leteckých služeb. Zřejmě nejznámější je v této oblasti dosavadní judikatura Soudního dvora týkající se odpovědnosti leteckých dopravců za zpoždění nebo zrušení letu (např. rozsudky ve spojených věcech C-402/07 a C-431/07 *Sturgeon* [1] nebo rozsudek ve věci C-549/07 *Wallentin-Hermann* [2]). V rozhodnutích z poslední doby Soudní dvůr posuzoval transparentnost cen letenky, povinnost zahrnout cenu za odbavení zavazadla do základní ceny letenky nebo povinnost dopravce k náhradě škody v případě poškození mobilních nástupních schůdků do letadla.

V prvním rozsudku ze dne 15. ledna 2015 ve věci **C-573/13** *Air Berlin* se Soudní dvůr zabýval slčitelností způsobu zobrazování leteckých tarifů v elektronickém rezervačním systému společnosti Air Berlin s nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1008/2008 ze dne 24. září 2008 o společných pravidlech pro provozování leteckých služeb ve Společenství („nařízení“). Rezervační systém po zvolení cíle letu a data generoval tabulku s leteckými spojeními pro zvolený den, ve kterém byly uvedeny časy odletu, příletu, letecký tarif za vybranou leteckou službu a dále samostatně uvedené daně a poplatky, palivový příplatek a celková cena za tyto jednotlivě uvedené položky. V poli pod tabulkou pak byla uvedena cena vypočtená na základě těchto údajů, manipulační poplatek a zcela dole konečná cena za osobu a zvolený let. V řízení vyvstala otázka konformity tohoto systému s čl. 23 nařízení, týkajícím se transparency ceny letenky, a to zejména ve vztahu k okamžiku, k němuž musí být v průběhu rezervace uvedena konečná cena za letecké služby a způsobu zobrazení konečné ceny. Soudní dvůr uvedl, že v rámci elektronického rezervačního systému musí být konečná cena uvedena při každém zobrazení cen za letecké služby, včetně jejich

prvního zobrazení, a tato cena musí být uvedena nejen u letecké služby zvolené zákazníkem, ale rovněž u každé letecké služby, jejíž tarif je zobrazen.

V usnesení ze dne 14. listopadu 2014 ve věci **C-394/14** *Siewert*, Soudní dvůr posuzoval, zdali náraz nástupních schůdků patřících letišti do letadla může představovat „mimořádné okolnosti“ ve smyslu nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 261/2004 ze dne 11. února 2004, kterým se stanoví společná pravidla náhrad a pomoci cestujícím v letecké dopravě v případě odepření nástupu na palubu, zrušení nebo významného zpoždění letů, a zdali tím pádem zprošťuje leteckého dopravce povinnosti nahradit cestujícím škodu v případě významného zpoždění letu. Podle Soudního dvora musí být srážka letadla s mobilními schůdky považována za událost vlastní běžnému výkonu činnosti leteckého dopravce. Letecký dopravce tak není zbaven povinnosti náhrady škody, splněním této povinnosti ale dle Soudního dvora není dotčena možnost požadovat náhradu škody po třetích osobách.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 18. září 2014 ve věci **C-487/12** *Vueling Airlines SA* se týkal otázky, zda nařízení č. 1008/2008 o společných pravidlech pro provozování leteckých služeb ve Společenství brání vnitrostátnímu pravidlu, které společností zajišťujícím osobní leteckou dopravu ukládá povinnost přiznat v každém případě cestujícím právo na odbavení zavazadla bez dodatečných nákladů či navýšení dohodnuté základní ceny letenky. Soudní dvůr zejména s ohledem na cíle předmětného nařízení dospěl k závěru, že nařízení brání takové právní úpravě, jako je právní úprava dotčená v původním řízení, která leteckým dopravcům ukládá povinnost přepravit za všech okolností za cenu letenky nejen cestujícího, ale i jeho odbavená zavazadla, pokud tato zavazadla spl-

ují určité požadavky týkající se mimo jiné jejich váhy, aniž lze za přepravu takových zavazadel požadovat jakýkoli příplatek.

Libor Havelka

[1] Rozsudek Soudního dvora ze dne 19. listopadu 2009 ve spojených věcech C-402/07 Christopher Sturgeon, Gabriel Sturgeon a Alana Sturgeon proti Condor Flugdienst GmbH a C-432/07 Stefan Böck a Cornelia Lepuschitz proti Air France SA

[2] Rozsudek Soudního dvora ze dne 22. prosince 2008 ve věci C-549/07 Friederike Wallentin-Hermann proti Alitalia - Linee Aeree Italiane SpA

Věc 537/13 Šiba: ochrana spotřebitele v rámci smlouvy o poskytování právních služeb

Věc C-537/13 – rozsudek Soudního dvora ze dne 15. ledna 2015 ve věci Birutė Šiba proti Arūnas Devėnas

Dne 15. ledna vydal Soudní dvůr rozhodnutí upřesňující rozsah spotřebitelské ochrany, tentokrát ve vztahu k poskytování právních služeb. Překládající soud se tázal, zda se směrnice 93/13/EHS o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách (dále jen „směrnice 93/13“) vztahuje na takové standardizované smlouvy o poskytování služeb, jako jsou smlouvy uzavřené mezi advokátem a fyzickou osobou, jež nejedná v rámci své profesní činnosti. V projednávaném případě paní Šiba uzavřela s advokátem tři standardizované smlouvy o poskytování služeb v rámci řízení o rozvodu, vypořádání majetku a určení místa bydliště dítěte. Dané smlouvy neuváděly způsob platby odměny, lhůty, ani neidentifikovaly jednotlivé právní služby, za které jsou platby vyžadovány. Vzhledem k tomu, že paní Šiba neuhradila odměnu ve lhůtě stanovené advokátem, domáhal se tento úspěšně vydání platebního rozkazu. V následujícím soudním řízení paní Šiba namítala, že soudy nezohlednily její postavení spotřebitele. Litevský soud se tak dotázal, zda je třeba fyzickou osobu v rámci poskytování právních služeb považovat za spotřebitele, zda lze advokáta, jako příslušníka svobodného povolání, považovat za prodávajícího nebo poskytovatele ve smyslu směrnice 93/13, zda uvedené smlouvy spadají do působnosti dané směrnice a jaká jsou kritéria pro kvalifikaci smlouvy jako spotřebitelské.

Soudní dvůr zdůraznil, že pravidla týkající se zneužívajících klauzulí se vztahují na všechny smlouvy uzavírané mezi prodávajícími nebo poskytovateli a spotřebiteli. Smlouvy jsou tak definovány prostřednictvím odkazu na vlastnosti smluvních stran, tedy podle toho, zda strany jednájí v rámci podnikatelské činnosti či nikoliv. To odpovídá myšlence, že spotřebitel se nachází v nerovném postavení, což platí i pro vztah nerovnosti mezi „klienty-spotřebiteli“ a advokáty; advokát je tudíž „prodávajícím nebo poskytovatelem“ ve smyslu směrnice 93/13. Tento závěr nelze vyvrátit ani veřejným charakterem činnosti advokátů. Pokud by z působnosti směrnice byly vyloučeny vztahy mezi spotřebiteli a osobami vykonávajícími svobodná povolání, byli by všichni tito klienti zbaveni ochrany přiznané směrnicí. Skutečnost, že advokáti musí dbát na dodržování důvěrnosti vztahů s klienty-spotřebiteli, přitom nepředstavuje překážku použití směrnice 93/13 na standardizované klauzule. Směrnice 93/13 se tedy vztahuje i na takové standardizované smlouvy o poskytování právních služeb, jako jsou smlouvy dočtené v původním řízení, uzavřené mezi advokátem a fyzickou osobou, která nejedná pro účely, které spadají do rámce její obchodní nebo výrobní činnosti nebo povolání. Přesto, že tedy Soudní dvůr zohledňuje některé specifika v rámci smluvního vztahu advokáta a klienta, konstatuje, že spotřebitelská směrnice 93/13 dopadá i na standardizované smlouvy uzavírané v rámci poskytování právních služeb advokáty.

Alžbeta Kondelová

Věc C-400/13 a C-408/13 Sanders: zvláštní úprava příslušnosti ve sporech o výživné

Věc C-400/13 a C-408/13 – rozsudek Soudního dvora ze dne 18. prosince 2014 v řízení Sophia Marie Nicole Sanders proti Davidu Verhaegenovi a Barbara Huber proti Manfredu Huberovi

Soudní dvůr se koncem minulého roku vyjádřil k problematice příslušnosti k řízení o výživném, upravené v čl. 3 písm. a) a b) nařízení č. 4/2009 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností (dále jen „nařízení č. 4/2009“). Německý Amtsgericht

Karlsruhe měl totiž pochybnosti o slučitelnosti německé úpravy, která zavádí koncentraci soudní příslušnosti v oblasti přeshraničních vyživovacích povinností u prvostupňového soudu příslušného podle sídla odvolacího soudu, s nařízením č. 4/2009. To totiž určuje příslušnost podle místa bydliště povinného nebo oprávněného. Pokud by tedy nařízení upravovalo mezinárodní i územní příslušnost, nemohly by členské státy přijímat pravidla příslušnosti, která by se odchylovala od pravidel zakotvených uvedeným nařízením (jak tomu je v Německu).

Soudní dvůr připomněl, že nařízení č. 4/2009 je nutno vykládat ve světle jeho účelu, znění a systému, jehož je součástí. V tomto ohledu je jeho cílem vytvoření nástrojů umožňujících zajistit účinné vymáhání pohledávek výživného v přeshraničních situacích. Pravidla příslušnosti v nařízení č. 4/2009 přitom směřují k zaručení blízkosti mezi oprávněným a příslušným soudem. Ustanovení čl. 3 písm. b) upravující příslušnost podle místa obvyklého pobytu oprávněného, určující mezinárodní i místní příslušnost, tak směřuje ke sjednocení pravidel o soudní příslušnosti. K argumentu německé vlády a Komise, že určení konkrétního soudu v rámci organizace soudnictví náleží při respektování mezinárodní a místní příslušnosti pouze členským státům, Soud doplnil, že taková pravomoc jim náleží s výhradou toho, že vnitrostátní předpisy neohroží cíle nařízení a nezavazují ho jeho užitečného účinku. Je tak potřeba zkoumat, zda má zmínovaná koncentrace příslušnosti za následek, že osoby pobývající na území ztrácejí zvýhodnění poskytované nařízením č. 4/2009. Daná právní úprava, která určuje soud, jehož obvod se nemusí shodovat s obvodem soudu příslušného pro vnitrostátní spory s tímž předmětem, nepřispívá nutně k dosažení cíle blízkosti soudu, tedy cíle zajištění úzké vazby s místem pobytu.

Doplnil však, že blízkost příslušného soudu není jedním cílem nařízení, je proto nutné zkoumat, zda pro-

jednáná úprava může ohrozit cíl, kterým je usnadnění mezinárodního vymáhání pohledávek. Dle německé vlády a Komise může mít koncentrace přípustnosti pozitivní dopad na organizaci soudnictví, protože umožňuje přístup ke specializovaným soudům, které disponují větší odborností. Soudní dvůr přisvědčil, že taková koncentrace přispívá k rozvoji zvláštní odbornosti, která může zlepšit účinnost vymáhání pohledávek výživného a zaručovat řádný výkon spravedlnosti. Nelze však vyloučit, že by mohla účinnost vymáhání pohledávek omezit, což vyžaduje konkrétní přezkum situace v členském státě předkládajícími soudy. Uzavřel tak, že čl. 3 písm. b) nařízení č. 4/2009 brání takové vnitrostátní právní úpravě, jako je úprava dotčena v původním řízení, která zavádí koncentraci soudní příslušnosti v oblasti přeshraničních výživovacích povinností, ledaže by uvedené pravidlo přispívalo k dosažení cíle řádného výkonu spravedlnosti a chránilo zájmy oprávněných z výživného, při současně podpoře účinného vymáhání dotčených pohledávek. Ověření takových skutečností je na předkládajícím soudu. Nařízení č. 4/2009 tedy upravuje jak mezinárodní, tak místní příslušnost (obdobně jako třeba čl. 5 bod Bruselské úmluvy) a úprava zvláštní příslušnosti je tak možná pouze v případě, že jsou zachovány jeho cíle.

Alžbeta Kondelová

Věc C-449/13 CA Consumer Finance SA: důkazní břemeno a posouzení úvěruschopnosti spotřebitele

Věc C-449/13 – rozsudek Soudního dvora ze dne 18. prosince 2014 v řízení CA Consumer Finance SA proti Ingrid Bakkaus, Charline Bonato, Florianu Bonatovi

Soudní dvůr se dne 18. prosince 2014 vyjádřil k další otázce týkající se práv spotřebitelů, a to konkrétně k problematice důkazního břemena v kontextu směrnice 2008/48 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a k posuzování úvěruschopnosti spotřebitele. Dle francouzského soudu totiž směrnice tuto problematiku dostatečně neupravuje. Soudní dvůr předně uvedl, že při neexistenci unijní úpravy upravuje procesní podmínky vnitrostátní právo, za předpokladu, že jsou zachovány zásady rovnocennosti a efektivity. I když Soudnímu dvoru nepřisluší vykládat vnitrostátní právní normy, upřesnil, že pokud by břemeno důkazu o nesplnění povinností stanovených

v člancích 5 a 8 směrnice 2008/45 (tj. předsměrnice) informace a posouzení úvěruschopnosti spotřebitele) nesl spotřebitel, byl by narušen soulad se zásadou efektivity. Spotřebitel totiž nemá prostředky pro doložení toho, že mu poskytovatel úvěru neposkytl informace stanovené směrnicí, nebo neprovedl kontrolu úvěruschopnosti. Zajímavý je rovněž závěr Soudního dvora k posuzování úvěruschopnosti, neboť konstatoval, že článek 8 směrnice nebrání tomu, aby bylo posouzení provedeno jen na základě informací uvedených spotřebitelem, ale pouze za podmínky, že jsou informace dostatečné a jsou podepřeny doklady. Směrnice ale na druhou stranu neukládá poskytovateli úvěru povinnost systematické kontroly informací poskytnutých spotřebitelem.

Alžbeta Kondelová

Zásada zákazu diskriminace

V následujících třech případech se Soudní dvůr vyjádřil k zásadám unijního práva ve spojení se směrnicí Rady 2000/78/ES, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání (dále jen „směrnice“). Účelem směrnice je stanovit obecný rámec pro boj s diskriminací v zaměstnání a povolání na základě věku, zdravotního postižení, či z jiných důvodů. První případ se týkal diskriminace z důvodu obezity v Dánsku, dva další diskriminace na základě věku v Rakousku, konkrétně započítávání doby studia před dovršením 18 let pro účely služebního postupu či výpočtu nároku na důchod.

Věc C-354/13 – rozsudek Soudního dvora (čtvrtého senátu) ze dne 18. prosince 2014, Fag og Arbejde (FOA) proti Kommunernes Landsforening: Diskriminace na základě obezity

Žalobce pracoval patnáct let jako pečovatel o děti předškolního věku pro dánskou obec Billund. Po celou dobu výkonu zaměstnání byl obézní. Posléze byl propuštěn, přičemž obec odůvodnila výpověď klesajícím počtem dětí. Žalobce se však domníval, že byl propuštěn právě pro svou obezitu. Dánský soud položil ve věci Soudnímu dvoru předběžné otázky.

Podstatou první otázky bylo, zda unijní právo zakotvuje obecnou zásadu zákazu diskriminace na základě obezity jako takové v zaměstnání a povolání. Ačkoliv platí obecná zásada zákazu diskriminace, žádné ustanovení Smlouvy o ES, Smlouvy o FEU, ani sekundární unijní právo (směrnice) nezakotvuje zásadu zákazu diskriminace na základě obezity. Dle Soudního dvora přitom nelze rozšiřovat obsah působnosti směrnice analogicky na další důvody odlišné od důvodů taxativně uvedených v článku 1 směrnice [1].

Další otázka směřovala k tomu, zda může obezita zaměstnance představovat „zdravotní postižení“ ve smyslu článku 1 směrnice, a pokud ano, tak podle jakých kritérií lze určit, že v důsledku takové obezity se na zaměstnance vztahuje ochrana poskytovaná směrnicí před diskriminací na základě zdravotního postižení. Soudní dvůr vykládá ve své judikatuře [2] pojem „zdravotní postižení“ jako omezení vyplývající především z dlouhodobých fyzických, duševních nebo psychických postižení, které v interakci s různými překážkami může bránit plnému a účinnému zapojení dotčené osoby do profesního života na rovnoprávném

základě s ostatními pracovníky. Soudní dvůr přitom shodně jako generální advokát Jääskinen ve stanovisku ze dne 17. července 2014 uvedl, že nerozhoduje, v jakém rozsahu mohla či nemohla osoba přispět ke vzniku svého zdravotního postižení. Opačný závěr by odporoval samotnému cíli směrnice spočívajícím v zajištění rovného zacházení. Uzavřel, že obezita jako taková sice nepředstavuje zdravotní postižení, pokud však naplňuje výše uvedené podmínky, spadá tento stav pod pojem „zdravotní postižení“ ve smyslu směrnice. Předkládajícímu soudu tedy přísluší ověřit, zda navzdory tomu, že žalobce vykonával svoje zaměstnání po dobu patnácti let, naplnila jeho obezita tyto podmínky. V závěru Soudní dvůr připomenul, že pokud určitá osoba prokáže skutečnosti nasvědčující tomu, že došlo k přímé či nepřímé diskriminaci, nese důkazní břemeno o tom, že k porušení uvedené zásady nedošlo, žalovaný.

Zde je důležité poznamenat, že rozsudek nelze vykládat v tom smyslu, že každý, kdo má nadváhu nebo je obézní, bude mít na trhu práce najednou výhodnější postavení. Její stav bude muset kumulativně naplňovat výše uvedené podmínky a bude muset předložit přesvědčivé argumenty svědčící o závěru, že k diskriminaci došlo. Na první pohled se může jevit nespravedlivou objektivní koncepcí obezity, tj. stejné posuzování stavu, který si člověk zaviní a nezaviní sám. Nicméně myšlenka vychází z obdobného základu jako při postižení způsobeném vědomým riskováním v dopravě či sportu, na které se zákaz diskriminace rovněž vztahuje.

Věc C-530/13 – rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 11. listopadu 2014, Leopold Schmitzer proti Bundesministerin für Inneres: Diskriminace na základě věku

Žalobce, úředník spolkového ministerstva vnitra, podal žádost o revizi data rozhodného pro jeho služební postup a o započítání doby odborného vzdělávání před dovršením 18 let. Právní stav ke dni jeho přijetí do služebního poměru neumožňoval započítání této doby, což se změnilo po přijetí reformního zákona v roce 2010. K reformě přistoupil rakouský zákonodárce na základě rozsudku ve věci Hütter [3]. Ačkoliv nový zákon umožnil započítání doby studia, stanovil zároveň delší dobu potřebnou pro služební postup. Spolkový ministr stanovil žalobci nové rozhodné da-

tum, avšak zamítl jeho žádost o opravu platového zařazení podle zákona účinného před reformním zákonem. Správní soud se v této věci obrátil na Soudní dvůr s několika předběžnými otázkami.

Soudní dvůr se předně vyjádřil k tomu, zda je v souladu se směrnicí taková vnitrostátní úprava, která za účelem odstranění diskriminace na základě věku zohledňuje doby odborného vzdělávání a služby před dovršením 18 let, avšak zároveň stanoví u takto diskriminovaných úředníků prodloužení doby nezbytné k postoupení do vyššího platového stupně o tři roky. Proti sobě zde stojí dvě kategorie úředníků – na jedné straně úředníci znevýhodnění předchozím systémem,

kteří absolvovali alespoň část své praxe před dovršením 18 let, a na straně druhé úředníci zvyhodnění předchozím systémem, kteří absolvovali celou praxi až po dovršení 18 let. Soudní dvůr konstatoval, že i navzdory přijetí reformního zákona nadále dochází k rozdílnému zacházení se dvěma výše uvedenými kategoriemi úředníků, pokud jde o jejich platové zařazení, a to tak, že díky prodloužení doby nutné k postupu do vyššího platového stupně se smazává výhoda plynoucí ze zohlednění dob odborné přípravy před dovršením 18 let. Odůvodnění legitimního cíle rozdílného zacházení předložené rakouskou vládou (hospodárnost správy, dodržování nabytých práv, ochrana legitimního očekávání, rozpočtové důvody) Soudní dvůr nepřijal.

European Court of Justice, autor: Cédric Puisne

Věc C-529/13 – rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 21. ledna 2015, Georg Felber proti Bundesministerin für Unterricht, Kunst und Kultur: Diskriminace na základě věku

Žalobce je úředníkem ve služebním poměru. Pro účely výpočtu jeho nároku na důchod byly zohledněny pouze doby odborné přípravy na zaměstnání, které dosáhl po dovršení 18 let. V návaznosti na rozsudek ve věci Hütter [3] požádal o započtení doby studia před dosažením tohoto věku nebo doplacení mimořádného příspěvku. Rakouský soud položil Soudnímu dvoru předběžné otázky týkající se toho, zda je provedení nediskriminačního výpočtu dob zaměstnání potřebné nejen pro účely nároků na odměnu za práci, ale i pro účely nároků na důchod.

Vnitrostátní úprava nezohledňovala dobu školní docházky před dovršením 18 let pro účely přiznání nároku a výpočtu starobního důchodu, ale zohledňovala dobu studia po dovršení 18 let. Soudní dvůr předně ověřil, zda tato vnitrostátní úprava spadá do rozsahu směrnice. Uvedl, že starobní důchod představuje budoucí platbu vyplácenou zaměstnavatelem zaměstnancům v návaznosti na jejich pracovní poměr. Ve vnitrostátním právním řádu je považován za odměnu vyplácenou v rámci služebního poměru, jenž pokračuje i po přiznání nároku na důchod. Z toho důvodu představuje odměnu a spadá do rozsahu směrnice. Zmíněná vnitrostátní úprava ovlivňuje podmínky odměňování úředníků ve smyslu čl. 3 odst. 1 písm. c) směrnice.

Soudní dvůr dále dospěl k závěru, že předmětná právní úprava zvyhodňuje osoby, které studují po dovršení 18 let, a to tím, že tato doba studia se jim započítává. Dochází tak k rozdílnému zacházení s osobami v závislosti na věku, v jakém ukončili studium. Následně Soudní dvůr zkoumal, zda tento rozdíl lze odůvodnit ve smyslu čl. 6 odst. 1 směrnice, resp. zda je takový cíl přiměřený a nezbytný. Cílem této politiky zaměstnanosti je sjednotit datum zahájení odvodu příspěvků do důchodového systému v návaznosti na zachování věkové hranice pro odchod do důchodu. Vyloučení započítání dob před dovršením 18 let lze odůvodnit tím, že daná osoba v této době nevykonává výdělečnou činnost spojenou s odvodem příspěvků do důchodového systému. Minimální věk pro přijetí do zaměstnání ve veřejné službě je 18 let, takže nezapočítáváním doby studia před dovršením tohoto věku umožňuje všem osobám zapojeným do důchodového systému, aby začaly odvádět příspěvky v témže věku a získaly nárok na plný důchod. Tím se zajistí rovnost v zacházení s úředníky. Nezhlednění dob, kdy nejsou odváděny příspěvky do důchodového systému, považoval Soudní dvůr za konzistentní. Dobu studia

po dovršení 18 let totiž lze zohlednit jen za podmínky odvedení zvláštního příspěvku odpovídajícího chybějícím příspěvkům. Soudní dvůr tedy uzavřel, že předmětná právní úprava byla v souladu s unijní úpravou v rozsahu, v němž je odůvodněna legitimním cílem a představuje přiměřený a nezbytný prostředek k dosažení tohoto cíle.

Lucia Hudecová

[1] Rozsudky velkého senátu Soudního dvora Evropské unie ze dne 11. července 2006, Chacón Navas, C-13/05, či ze dne 17. července 2008, Coleman, C-303/06.

[2] Rozsudek velkého senátu Soudního dvora Evropské unie ze dne 18. března 2014, Z., C-363/12, rozsudky Soudního dvora ze dne 26. září 2013, HK Danmark, C-476/11, či ze dne 22. května 2014, Glatzel, C-356/12.

[3] Rozsudek Soudního dvora ze dne 18. června 2009, Hütter, C-88/08. V tomto rozsudku Soudní dvůr shledal, že vnitrostátní právní úprava, která za tím účelem, aby neznevýhodňovala obecné vzdělávání oproti vzdělávání odbornému a aby napomáhala začlenění mladých učňů na trhu práce, vylučovala započítávání dob zaměstnání absolvovaných před dovršením věku osmnácti let pro účely stanovení platového stupně, do něhož budou zařazeni smluvní zaměstnanci ve veřejných službách, nebyla v souladu se směrnicí.

Věc C-364/13: patentovatelnost vynálezů týkajících se procedur s lidskými embryi

C-364/13 International Stem Cell Corporation proti Comptroller General of Patents, Designs and Trade Marks: Lidská embrya

Případ se týkal výkladu čl. 6 odst. 2 písm. c) směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/44/ES o právní ochraně biotechnologických vynálezů (dále jen „směrnice“) ve věci odmítnutí zápisu národních patentů z důvodu, že patenty se týkaly použití lidských embryí. Předmětem směrnice je právní ochrana biotechnologických vynálezů prostřednictvím patentů, nikoliv úprava používání lidských embryí ve vědeckém výzkumu, a není „právním předpisem bioetiky“ [4].

International Stem Cell Corporation podala u Úřadu pro duševní vlastnictví Spojeného království přihlášky k zápisu národních patentů s názvy „Partenogenetická aktivace obyčejných pro výrobu lidských embryonálních kmenových buněk“ a „Syntetická rohovka ze sítnicových kmenových buněk“. Úřad zamítl zápis obou přihlášek, protože měl za to, že vynálezy se týkají neoplozených lidských vajíček, která byla k dělení a dalšímu vývoji stimulována partenogenezí, a že vajíčka byla schopná spustit proces vývoje lidské bytosti ve

smyslu rozsudku ve věci Brüstle [5], přičemž vynálezy představující použití lidských embryí pro průmyslové nebo obchodní účely jsou vyloučeny z patentovatelnosti. Podstatou předběžné otázky bylo, zda neoplozené lidské vajíčko, které bylo partenogenezí stimulováno k dělení a dalšímu vývoji až do určitého stadia, představuje lidské embryo ve smyslu čl. 6 odst. 2 písm. c) směrnice. Z rozsudku Brüstle [5] vyplývá, že neoplozené lidské vajíčko se považuje za lidské embryo ve smyslu směrnice, pokud je tento organismus schopen spustit proces vývoje lidské bytosti. Dle generálního advokáta Cruz Villalóna je rozhodujícím kritériem pro klasifikaci za lidské embryo to, zda má neoplozené vajíčko inherentní schopnost vyvinout se v lidskou bytost, tedy zda představuje ekvivalent oplodněného vajíčka [6]. Nepostačuje pouhá skutečnost, že u tohoto organismu započal proces vývoje. Na rozdíl od vyjádření stran, ze kterých Soudní dvůr vycházel v rozsudku Brüstle [5], podle současných vědeckých poznatků není lidský parthenot v důsledku metody použité k jeho získání jako takový schopen spustit vývojový proces, který povede ke vzniku lidské bytosti (ovšem za předpokladu, že s partenotem nebude geneticky manipulováno tak, aby byl schopen vývoje v lidskou bytost [7]). Soudní dvůr tedy uzavřel, že

neoplozené lidské vajíčko, které bylo partenogenezi stimulováno k dělení a dalšímu vývoji, není lidským embryem ve smyslu směrnice, pokud ve světle současných vědeckých poznatků nemá jako takové inherentní schopnost vyvinout se v lidskou bytost, což ověří vnitrostátní soud.

Lucia Hudecová

[4] Srov. stanovisko generálního advokáta Cruz Villalóna, bod 38

[5] Rozsudek Soudního dvora ze dne 18. října 2011, Brüstle, C-34/10. Soudní dvůr v něm definoval lidské embryo jako každé

lidské vajíčko po oplodnění, každé neoplozené lidské vajíčko, do kterého bylo implantováno buněčné jádro ze zralé lidské buňky, a každé neoplozené lidské vajíčko, které bylo partenogenezi stimulováno k dělení a dalšímu vývoji. Vyloučení patentovatelnosti týkající se použití lidských embryí pro průmyslové nebo obchodní účely, uvedené v čl. 6 odst. 2 písm. c) směrnice 98/44, se vztahuje i na použití pro účely vědeckého výzkumu, přičemž patentovat lze pouze použití k terapeutickému či diagnostickému účelu, k němuž dochází na lidském embryu a je pro ně prospěšné.

[6] Bod 73 stanoviska generálního advokáta.

[7] Body 75 až 78 stanoviska generálního advokáta.

Věc C-62/14: stanovisko generálního advokáta Cruz Villalóna — přímé monetární transakce

Stanovisko ve věci C-62/14 Gauweiler a další proti Deutscher Bundestag ze dne 14. ledna 2015

V lednu podal generální advokát stanovisko [8] k německé předběžné otázce týkající se rozhodnutí Evropské centrální banky (dále jen „ECB“) o přímých monetárních transakcích (dále jen „rozhodnutí o OMT“) [9]. Program OMT byl součástí opatření ECB reagujících na ekonomickou krizi. Německý Ústavní soud položil Soudnímu dvoru dvě předběžné otázky ohledně toho, zda ECB překročila rozhodnutím o OMT své pravomoci a jednala *ultra vires*. Hlavním předmětem tohoto příspěvku je skutečnost, že ze strany německého Ústavního soudu došlo k položení předběžné otázky poprvé.

Dle generálního advokáta vedly německý Ústavní soud k tomu, aby sdílel svoje pochybnosti ohledně souladu se Smlouvami se Soudním dvorem, jednak nezvyklá povaha aktu a rizika s ním spojená, a jednak snaha ECB o obnovení účinných nástrojů monetární politiky. Německý Ústavní soud položil předběžné otázky v souvislosti s aktem, který klasifikoval jako *ultra vires* přezkum aktů Evropské unie, jež mají důsledky pro ústavní identitu Spolkové republiky Německo. Výhodiskem soudu bylo zjištění, že akt ECB je nezákonný podle vnitrostátního ústavního práva i unijního práva, avšak než učiní další posouzení, rozhodl se přednést problém Soudnímu dvoru, aby tento mohl rozhodnout z perspektivy unijního práva [10]. Generální advokát poukázal na to, že zesílení unijního právního řádu podněcuje ústavní soudy členských států k tomu, aby jednaly jako soudy ve smyslu čl. 267 SFEU. Jedinečná pozice ústavních soudů vysvětluje, proč tyto soudy podávají předběžné otázky spíše výjimečně. To, že se situace mění, potvrzuje i nyní podaná otázka. Z rozhodnutí o předložení zároveň vyplývá mimořádná povaha iniciativy německého soudu [11].

Je vhodné připomenout, že již v rozsudku *Honeywell* německý Ústavní soud stanovil, že ve věci přezkumu *ultra vires* jednání poskytne Soudnímu dvoru příležitost rozhodnout o platnosti dotčeného aktu, přičemž toto rozhodnutí bude chápat v zásadě jako závazný výklad unijního práva [12].

To, že německý Ústavní soud poprvé položil předběžnou otázku, nepřekvapivě vyvolalo velkou pozornost odborné a akademické veřejnosti. Soud totiž nikdy plně neakceptoval absolutní převahu Soudního dvora v otázkách unijního práva týkajících se výkladu ústavnosti zejména ve vztahu k ochraně lidských práv a podstatným náležitostem demokratického právního státu. Položením otázky však implicitně uznal, že lucemburský soud bude mít poslední slovo ohledně toho, zda OMT program porušuje primární právo či nikoliv [13]. Německý Ústavní soud má sice silné postavení, ale ne natolik, aby sám převzal odpovědnost za tak závažné rozhodnutí o směřování ekonomiky, jež je ve své podstatě otázkou politického charakteru. Právě s ohledem na tento argument některé komentáře k předběžné otázce naznačovaly, že Spolkový Ústavní soud se obrácením se na SDEU vlastně vyhnul ohrožení vlastní legitimacy [14]. Bývalý soudce Spolkového ústavního soudu Udo Di Fabio označil krok německého soudu spíše za projev otevřenosti než submisivní reakci či nátlak. Nelze očekávat, že zpochybnění jednání *ultra vires* ze strany německého ústavního soudu vyvolá konflikt pokaždé, když unijní instituce překročí své kompetence. Ústavní soud si ponechává poslední slovo pouze pro ty ojedinělé případy, kdy je překročení pravomocí svěřených Smlouvami očividné a má strukturální význam. Dle Di Fabia by Ústavní soud neměl potvrdit své pochybnosti o jednání *ultra vires*, aniž by nejprve poskytl Soudnímu dvoru příležitost vyjádřit se nebo přijmout nápravné opatření. [15].

První otázka, na kterou generální advokát odpověděl, se týkala toho, zda program OMT byl spíše ekonomickým než monetárním opatřením, a zda ECB jeho zavedením překročila své pravomoci. Generální advokát uzavřel, že předmětné rozhodnutí o OMT je v souladu s články 119 a 127 odst. 1 SFEU za předpokladu, že v případě implementace tohoto programu se ECB zdrží jakékoliv přímé účasti v programech finanční pomoci, s nimiž je program OMT spojený, a striktně vyhoví závazku uvést odůvodnění a požadavku vyplývajícím z principu proporcionality. Druhou otázkou se Ústavní soud tázal, zda Program OMT neporušuje zákaz monetárního financování členských států. Generální advokát i v této otázce dospěl k závěru o souladu rozhodnutí OMT s čl. 123 odst. 2 SFEU za předpokladu, že v případě implementace programu bude jeho načasování takové, aby umožnilo skutečnou tvorbu tržní ceny státních dluhopisů.

Úkolem generálního advokáta bylo najít zlatou střední cestu. Následovat bude rozhodnutí Soudního dvora. Na jedné straně není pravděpodobné, že by lucemburští soudci riskovali ústavněprávní konflikt s nejvyšším německým soudem bezvýhradným schválením rozhodnutí o OMT. Nelze však očekávat ani úplné odmítnutí, ale i zavedení limitů na množství nákupů vládních dluhopisů může ohrozit uklidnění trhů, jakožto efekt sledovaný rozhodnutím o OMT.

C-375/13: soudní příslušnost a ochrana investorů po rozsudku Kolassa

Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 28. ledna 2015 ve věci C-375/13 Harald Kolassa proti Barclays Bank plc.

Na pozadí předběžné otázky stál spor rakouského občana Haralda Kolassy s britskou bankou Barclays Bank. Pan Kolassa investoval prostřednictvím rakouské banky do certifikátů emitovaných Barclays Bank, která při emisi (31. března 2006) uveřejnila prospekt k veřejné nabídce (prospekt byl uveřejněn i v Rakousku). Certifikáty měly podobu dluhopisů na doručitele; k jejich prodeji konečným spotřebitelům došlo prostřednictvím institucionálních investorů (v daném případě pan Kolassa upsal dluhopisy, jež objednala rakouská banka direktanlage.at u své německé mateřské společnosti, která je pořídila od Barclays Bank). Direktanlage.at provedla objednávku na příkaz pana Kolassy podle svých všeobecných obchodních podmínek „na účet cenných papírů“ – tedy

Vyvstávají určité obavy, že pokud se Soudní dvůr ztotožní se stanoviskem generálního advokáta, kterému se dle některých komentátorů nepovedlo nalézt zlatou střední cestu, vztahy mezi soudem v Karlsruhe a soudem v Lucemburku zůstanou na mrtvém bodě [16].

Lucia Hudcová

[8] Stanovisko generálního advokáta Cruz Villalóna ze dne 14. ledna 2015, ve věci C-62/14, Gauweiler proti Deutscher Bundestag

[9] Více viz Bulletin Zahraničního oddělení č. 1/2014, str. 18

[10] Srov. body 4 až 8 stanoviska

[11] Srov. body 39-42 stanoviska

[12] Rozhodnutí ze dne 6. července 2010, sp. zn. 2 BvR 2661/06, ve věci Honeywell; srov. bod 44 stanoviska generálního advokáta

[13] Niels Petersen: Karlsruhe Not Only Barks, But Finally Bites—Some Remarks on the OMT Decision of the German Constitutional Court; German Law Journal Vol. 15 No. 02, March 2014, Special Issue: The OMT Decision of the German Federal Constitutional Court, str. 321-322, dostupný na: https://www.germanlawjournal.com/pdfs/Vol15-No2/PDF_Vol_15_No_11_Petersen.pdf

[14] Tamtéž, str. 326

[15] Udo Di Fabio: Karlsruhe Makes a Referral; German Law Journal Vol. 15 No. 02, March 2014, Special Issue: The OMT Decision of the German Federal Constitutional Court, str. 109, dostupný na: https://www.germanlawjournal.com/pdfs/Vol15-No2/PDF_Vol_15_No_01_Di%20Fabio.pdf

[16] Amtenbrink, Fabian: Outright Monetary Transactions before the ECJ: In search of the 'golden mean', VerBlog, 2015/1/16, <http://www.verfassungsblog.de/en/outright->

vlastním jménem na účet příslušného zákazníka jako majetek určený na krytí; pan Kolassa měl proto nárok na dodání certifikátů ve výši podílu na majetku určeného na krytí, nicméně k převodu certifikátů na jeho jméno nemohlo dojít. Splatnost dluhopisů nastane v roce 2016, většina investic byla nicméně ztrátová, v současné době se hodnota certifikátů odhaduje na nula eur.

Pan Kolassa následně jakožto poškozený investor podal žalobu k rakouskému soudu, u něhož se domáhal náhrady škody z titulu smluvní, předmluvní a delikttní odpovědnosti Barclays Bank. Tvrdil, že kdyby tato banka postupovala v souladu s právem, svou investici by neuskutečnil, ale vložil by svůj kapitál do portfolia diversifikovaného fondu s neutrálním tržním zaměřením, a díky tomu by v okamžiku splatnosti získal žalovanou částku, tj. investovanou částku spolu s úroky.

K předběžným otázkám

Předběžná otázka, s níž se rakouský soud rozhodl obrátit na Soudní dvůr, se nicméně netýkala odpovědnosti, ale určení soudní příslušnosti v souladu s nařízením č. 44/2001 (Brusel I). Pan Kolassa tvrdil, že rakouský soud je příslušný na základě čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení (spotřebitelské smlouvy) a podpůrně také dle čl. 5 odst. 1 písm. a) odst. 3 (příslušnost plynoucí ze smluvních závazků a příslušnost v deliktních nebo kvazideliktních věcech).

Otázky předkládacího soudu směřovaly na vyjasnění věcné působnosti příslušných ustanovení Bruselu I s ohledem na dané skutkové okolnosti. V první otázce se tedy dotazoval, zda výraz „věci týkající se smlouvy uzavřené spotřebitelem pro účel, který se netýká jeho profesionální nebo podnikatelské činnosti“ dopadá i a situaci, kdy se spotřebitel, jenž koupil dluhopis na doručitele od třetí osoby jednající v rámci její profesionální či podnikatelské činnosti, domáhá odpovědnosti vůči emitentovi dluhopisu (jinými slovy, kdy explicitní spotřebitelský vztah vznikl mezi žalobcem a třetí osobou, nikoliv žalovaným subjektem). Soudní dvůr zde prvně zhodnotil, že dvě z podmínek ustanovení čl. 15 odst. 1 (tedy aby alespoň jedna strana měla postavení spotřebitele a aby se jednalo o smlouvu spadající do jedné z kategorií odst. 1) jsou splněny, zůstává proto pouze ověřit, zda došlo k uzavření smlouvy s dotčeným profesionálem či podnikatelem. Podle Soudního dvora tomu tak nebylo a mezi panem Kolassou a Barclays Bank žádná smlouva neexistovala. Soudní dvůr uznal, že ekonomický přístup a cíle ochrany spotřebitele by vedly k presumpci existence takové smlouvy, jelikož rakouská banka direktanlage.at vystupovala pouze jako prostředník, nicméně rovněž zdůraznil, že článek 15 odst. 1 nelze vykládat jinak než restriktivně, jelikož představuje výjimku jak z principů obecné tak zvláštní příslušnosti. Podmínka existence smlouvy má zaručit předvídatelnost použití ustanovení. Byť v minulosti SDEU uznal, že pojem „smluvní partner“ zahrnuje i smluvního partnera subjektu, s nímž spotřebitel uzavřel smlouvu (srov. rozsudek ve věci C-478/12 *Maletic* ze dne 14. listopadu 2013), takovýto výklad nelze vztáhnout na současný spor, kde mezi spotřebitelem a dotčeným profesionálem uzavření smlouvy a navázání smluvního vztahu v jakémkoliv podobě zjevně od počátku chybí.

Druhá otázka předkládacího soudu směřovala k aplikovatelnosti článku 5 odst. 1 písm. a), který určuje příslušnost soudů v místě, kde došlo nebo mělo dojít k splnění závazku. Na rozdíl od článku 15 odst. 1 není uzavření smlouvy podmínkou aplikovatelnosti

článku 5 odst. 1. Přesto Soudní dvůr dospěl k závěru o neaplikovatelnosti tohoto ustanovení na projednávaný spor, jelikož jeho použití je podmíněno alespoň identifikací závazku svobodně přijatého jednou osobou vůči jiné osobě: z uvedených skutkových okolností přitom plyne, že takový závazek mezi panem Kolassou a Barclays Bank chybí, byť vnitrostátní právo stanovuje Barclays Bank vůči panu Kolassovi jisté povinnosti.

Naopak, Soudní dvůr dovodil, že předmětný spor naplňuje věcný rozsah ustanovení článku 5 odst. 3 dopadajícího na deliktní a kvazideliktní odpovědnost. Spojení „místo, kde došlo, nebo může dojít ke škodné události“ postihuje místo, kde vznikla újma i místo příčinné události, v níž má tato újma původ, za předpokladu, že v obvodu daného soudu se nachází také relevantní vazba. Na druhou stranu, Soudní dvůr již v minulosti konstatoval, že pod pojem místo, kde došlo ke škodné události, nelze zahrnout bez dalšího místo bydliště žalobce pouze proto, že utrpěl peněžitou újmu (srov. rozsudek ve věci C-168/02 *Kronhofer*). V kontextu skutkových okolností projednávaného případu Soudní dvůr poznamenal, že ke znehodnocení dluhopisů nedošlo vlivem nepředvídatelného vývoje na finančních trzích, ale v důsledku správy fondů, do nichž byly prostředky z emise dluhopisů investovány. Barclays Bank se jako emitent dluhopisů dopustila opomenutí v souvislosti se zákonnými informačními povinnostmi – rozhodla-li se ale prospekt uveřejnit v jiných členských státech, musela očekávat, že do certifikátu budou investovat i nedostatečně informované subjekty z těchto států, kterým bude způsobena újma. Za těchto okolností, kdy existuje souvislost mezi jednáním a opomenutím Barclays Bank a vznikem škody pana Kolassy, tak lze dovést příslušnost rakouských soudů podle místa, kde došlo k újmě.

Pro vnitrostátní soudy je nicméně zajímavý i poslední závěr, který Soudní dvůr vynesl ve vztahu k množství důkazů, jež musí soud při posuzování své příslušnosti hodnotit a provádět, pokud se určení příslušnosti a rozhodnutí věci týkají té samé sporné skutečnosti. Podle Soudního dvora nemusí v tomto stádiu soud provádět podrobné dokazování, a to dokonce ani tehdy, pokud žalovaný žalobcova tvrzení zpochybňuje. Rovněž však Soudní dvůr dodal, že soud, jemuž byla věc předložena, může svou mezinárodní příslušnost posoudit ve světle všech informací, které má k dispozici, včetně případných tvrzení žalovaného.

Katarína Šipulová

Aktuální žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

Občanské právo a ochrana spotřebitele

Věc C-421/14: Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Juzgado de Primera Instancia n° 2 de Santander (Španělsko) dne 10. září 2014 – Banco Primus S.A. v. Jesús Gutiérrez García

Spotřebitelská smlouva – nepřiměřené podmínky – lhůta pro oznámení

Předběžné otázky (výběr):

Je třeba směrnici Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách [zneužívajících klauzulích] ve spotřebitelských smlouvách a zejména její čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1, vykládat za účelem zaručení ochrany spotřebitelů a uživatelů v souladu se zásadou rovnocennosti a efektivity tak:

- že spotřebitel může ohlásit existenci zneužívající klauzule i po uplynutí lhůty stanovené pro takové oznámení vnitrostátní právní úpravou, takže vnitrostátní soud má povinnost uvedené klauzule posoudit?

- že vnitrostátní soud musí bez návrhu posoudit existenci zneužívající klauzule a vyvodit z toho plynoucí důsledky, ačkoli dříve rozhodl v opačném smyslu, či v pravomocném rozhodnutí v souladu s vnitrostátním procesním předpisem odmítl posouzení provést?

Podle jakých kritérií může vztah kvality a ceny ovlivnit přezkum zneužívající povahy nepodstatných smluvních podmínek? Je při takovém nepřímém přezkumu tohoto druhu okolností relevantní zohlednit zákonná omezení cen uložená vnitrostátními předpisy? Mohou ujednání, která jsou platná při abstraktním zohlednění, ztratit platnost, pokud je konstatováno, že cena transakce je velmi vysoká ve srovnání s běžným trhem?

Je pro účely článku 4 směrnice Rady 93/13/EHS možné zohlednit okolnosti, které nastaly po uzavření smlouvy, pokud k tomu vede přezkum vnitrostátní právní úpravy?

Věc C-476/14: Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Bundesgerichtshofs (Německo) dne 27. října 2014 – Citroën Commerce GmbH v. Zentralvereinigung des Kraftfahrzeuggewerbes zur Aufrechterhaltung lauterer Wettbewerbs e.V. (ZLW)

Reklama – cena – poplatek za převoz

Předběžné otázky:

Představuje reklama na výrobek s uvedením ceny za tento výrobek nabídku ve smyslu článku 1 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/6/ES ze dne 16. února 1998 o ochraně spotřebitelů při označování cen výrobků nabízených spotřebiteli?

V případě kladné odpovědi na první otázku: Musí prodejní cena, kterou je při nabízení ve smyslu směrnice 98/6/ES nutno označit na základě článku 1 a čl. 3 odst. 1 této směrnice, zahrnovat také povinně vznikající poplatek za převoz motorového vozidla od výrobce k obchodníkovi?

V případě záporné odpovědi na první nebo druhou otázku: Musí v případě výzvy ke koupi ve smyslu čl. 2 písm. i) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11. května 2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu „cena včetně daní“, kterou je nutno označit podle čl. 7 odst. 4 písm. c) prvního případu této směrnice, zahrnovat v případě motorového vozidla také povinně vznikající poplatek za převoz vozidla od výrobce k obchodníkovi?

Věc C-429/14: Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Litva) dne 18. září 2014 – Air Baltic Corporation AS v. Lietuvos Respublikos specialiujų tyrimų tarnyba

Montrealská úmluva – újma způsobená zpožděným letem

Předběžné otázky:

Musí být články 19, 22 a 29 Montrealské úmluvy vykládány v tom smyslu, že je letecký dopravce odpovědný vůči třetím osobám, mj. zaměstnavateli cestujících - právnické osobě, která uzavřela smlouvu o mezinárodní dopravě cestujících, za újmu způsobenou zpožděním letu, na jehož základě vznikly žalobci (zaměstnavateli) dodatečné výdaje (například platba cestovních náhrad)?

V případě záporné odpovědi na první otázku, musí být článek 29 Montrealské úmluvy vykládán v tom smyslu, že tyto třetí osoby mají právo podat žalobu proti leteckému dopravci na jiném základě, například na základě vnitrostátního práva?

Věc C-491/14: Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Juzgado de lo Mercantil n° 3 de Madrid (Španělsko) dne 5. listopadu 2014 – *Rossas Vents Assessoria S.L. v. U Hostels Albergues Juveniles S.L.*

Ochranná známka – zákaz užívání třetími osobami

Předběžná otázka:

Je třeba čl. 5 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/95/ES ze dne 22. října 2008, kterou se sblíží právní předpisy členských států o ochranných známkách, vykládat v tom smyslu, že výlučné právo majitele ochranné známky zakázat všem třetím osobám užívat v obchodním styku označení totožná nebo podobná s jeho ochrannou známkou se vztahuje na třetí osobu, jež je majitelem pozdější ochranné známky, aniž je nutné, aby tato pozdější ochranná známka byla nejdříve prohlášena za neplatnou?

Věc C-582/14: Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Bundesgerichtshof (Německo) dne 17. prosince 2014 – *Patrick Breyer v. Spolková republika Německo*

IP adresa – osobní údaj

Předběžné otázky:

Má být čl. 2 písm. a) směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů vykládán v tom smyslu, že adresa internetového protokolu (adresa IP), kterou poskytovatel služeb uloží v souvislosti s přístupem na svou internetovou stránku, pro něj představuje osobní údaj již tehdy, když má třetí osoba (v tomto případě poskytovatel přístupu) k dispozici další informace potřebné k identifikaci subjektu údajů?

Brání čl. 7 písm. f) směrnice o ochraně údajů ustanovení vnitrostátního práva, podle něhož může poskytovatel služeb shromažďovat a používat osobní údaje uživatele bez jeho svolení pouze, pokud je to nezbytné k tomu, aby umožněno a vyúčtováno konkrétní využití služby elektronických informací a komunikací příslušným uživatelem, a podle něhož cíl spočívající v zajištění obecné funkčnosti služby elektronických informací a komunikací nemůže odůvodnit využití poté, co uživatel skončil konkrétní postup použití?

Rozhodné právo

Věc C-475/14: Žádost o rozhodnutí o předběžné

otázce podaná Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Litva) dne 17. října 2014 – AAS „Gjensidige Baltic“, jednající litevskou organizační složkou společnosti AAS „Gjensidige Baltic“ Lietuvos filiala, prieš UAB DK „PZU Lietuva“

Dopravní nehoda – pojištění – kolizní norma

Předběžné otázky (výběr):

Stanoví čl. 14 písm. b) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/103/ES ze dne 16. září 2009 o pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a kontrole povinnosti uzavřít pro případ takové odpovědnosti pojištění kolizní normu, která by se s ohledem na působnost *ratione personae* měla použít nejen na poškozeného při dopravní nehodě, ale rovněž na pojistitele vozidla odpovědného za způsobení škody, a to pro účely určení práva rozhodného pro vzájemné vztahy takových pojistitelů, a jedná se o zvláštní normu ve vztahu ke kolizním normám stanoveným v nařízeních Řím I a Řím II?

Mezinárodní příslušnost

Věc C-12/15: Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Hoge Raad der Nederlanden (Nizozemsko) dne 14. ledna 2015 – *Universal Music International Holding BV v. Michael Tétéreault Schilling a další*

Místo, kde došlo ke škodné události – přímá a odvozená majetková újma

Předběžné otázky:

Je nutno ustanovení čl. 5 odst. 3 nařízení Brusel I vykládat v tom smyslu, že za „místo, kde došlo ke škodné události“, může být považováno místo v členském státě, kde došlo ke škodě, pokud tuto škodu představuje pouze majetková újma, která je přímým důsledkem protiprávního jednání, k němuž došlo v jiném členském státě?

Pomocí jakých kritérií či hledisek mají vnitrostátní soudy při posuzování své příslušnosti na základě čl. 5 odst. 3 nařízení Brusel I určit, zda se v projednávané věci jedná o majetkovou újmu, která je přímým důsledkem původní škody, k níž došlo na jiném místě, resp. škodu, která vyplynula ze škody, k níž došlo na jiném místě („následná škoda“ či „odvozená majetková újma“)?

Pomocí jakých kritérií či hledisek mají vnitrostátní soudy při posuzování své příslušnosti na základě čl. 5 odst. 3 nařízení Brusel I určit, kde k majetkové újmě

– at' již přímé či odvozené majetkové újmě – v projednávaném případě došlo, nebo kde se má za to, že k ní došlo?

Je nutno nařízení Brusel I vykládat v tom smyslu, že vnitrostátní soudy, které mají posoudit, zda jsou v projednávané věci příslušné na základě tohoto nařízení, jsou povinny při svém posuzování vycházet z argumentace žalobce resp. navrhovatele, která je v této souvislosti relevantní, nebo v tom smyslu, že tyto soudy musí také posoudit, co uvedl žalovaný s cílem tuto argumentaci zpochybnit?

Procesní práva

Věc C-614/14: Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Sofijski gradski sad (Bulharsko) dne 31. prosince 2014 – trestní řízení proti Atanasi Ogňanovovi

Předběžná otázka – pokračování v řízení – práva účastníka řízení

Předběžné otázky (výběr):

Jedná se o porušení unijního práva (čl. 267 odst. 2 SFEU ve spojení se článkem 94 jednacího řádu Soudního dvora, článku 47 a článku 48 Listiny základních práv Evropské unie nebo dalších použitelných ustanovení), pokud soud, který předložil žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, pokračuje po vydání rozhodnutí o předběžné otázce v řízení a vydá sám rozhodnutí ve věci samé, aniž se vyloučí [z rozhodování]; důvod pro vyloučení by byl ten, že soud v žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce vyjádřil předběžné stanovisko ve věci samé (tím, že považoval určitý skutkový stav za prokázaný a určité právní ustanovení za použitelné na tento skutkový stav)?

V případě, že bude první předběžná otázka zodpovězena tak, že je legální pokračovat v řízení, jedná se pak o porušení unijního práva, pokud:

- soud vše, co konstatoval v žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, opakuje beze změn ve svém konečném rozhodnutí a ohledně těchto skutkových a právních závěrů odmítá provádět nové důkazy a vyslechnout účastníky řízení; fakticky by soud prováděl nové důkazy a vyslechl účastníky řízení pouze k takovým otázkám, které nebyly v žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce považovány za prokázané?

- soud ke všem relevantním otázkám provede nové důkazy a vyslechnou účastníky řízení, včetně otázek, ke kterým vyjádřil své stanovisko již v žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, a ve svém konečném

rozhodnutí vyjádří své konečné stanovisko, které se opírá o všechny provedené důkazy a bylo vytvořeno po uvedení všech argumentů účastníků řízení, nezávisle na tom, zda důkazy byly provedeny před předložením žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce nebo po vydání rozhodnutí o předběžné otázce a zda argumenty byly uvedeny předtím nebo potom? Bude-li první otázka zodpovězena tak, že s unijním právem je slučitelné pokračovat v řízení, je pak s unijním právem slučitelné, pokud se soud rozhodne nepokračovat v původním řízení, nýbrž se vyloučí z důvodu podjatosti, protože pokračování v řízení by bylo v rozporu s vnitrostátními právními předpisy (...); jestliže vyloučení spočívá v tom, že:

- soud v rámci žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce vyjádřil předběžné stanovisko k řízení před vydáním svého konečného rozhodnutí, což je sice přípustné podle unijního práva, nikoli však podle vnitrostátních právních předpisů; (...)?

Uznání rozhodnutí

Věc C-559/14: Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná dne 5. prosince 2014 Augstākā tiesa (Lotyšsko) – Rūdolfs Meroni v. Recoletos Limited

Uznání cizího rozhodnutí – veřejný pořádek – majetková práva třetí osoby

Předběžné otázky:

Musí být čl. 34 bod 1 nařízení Brusel I vykládán v tom smyslu, že v řízení o uznání cizího soudního rozhodnutí může být porušení práv osob, které nejsou účastníky sporu v původním řízení, důvodem pro uplatnění ustanovení o veřejném pořádku uvedeného v čl. 34 bodě 1 nařízení Brusel I a neuznání cizího rozhodnutí v rozsahu, v němž se vztahuje na osoby, které nejsou účastníky sporu v původním řízení?

V případě kladné odpovědi, musí být článek 47 Listiny vykládán v tom smyslu, že zásada spravedlivého procesu, která je v tomto ustanovení zakotvena, umožňuje, aby v řízení týkajícím se nařízením předběžného ochranného opatření byla omezena majetková práva osoby, která nebyla účastníkem řízení, pokud je stanoveno, že jakákoli osoba, na kterou se rozhodnutí o předběžném ochranném opatření vztahuje, má právo kdykoli navrhnout soudu změnu nebo zrušení soudního rozhodnutí, přičemž doručení rozhodnutí dotčeným osobám je ponecháno na navrhovatelích?

David Heyduk

Monitoring odborné literatury

Vážení čtenáři,

v pravidelném monitoringu Vám přinášíme výběr článků z evropského a mezinárodního práva. Široký výběr témat nabízí zejména publikace z oblasti evropského civilního práva. V této souvislosti upozorňujeme například na příspěvek věnovaný novému nařízení o uznávání rozhodnutí v občanských a obchodních věcech Brusel I bis (Hudecová, Králíček) anebo příspěvek týkající se volby rozhodného práva v dědických věcech, reflektující i dopady nového nařízení o dědictví, které vstoupí v účinnost v srpnu tohoto roku (Pfeifferová). Z dalších oblastí evropského a mezinárodního práva stojí určitě za pozornost článek českého soudce Soudního dvora EU, prof. Malenovského, věnující se povaze unijního právního řádu při příležitosti výročí padesáti let od rozsudku ve věci COSTA/ENEL.

Přejeme Vám příjemné čtení.

Zahraníční oddělení

System evropského práva

- Malenovský, M.: Půlstoletí od rozsudku COSTA/ENEL: je unijní právo (stále) zvláštním právním řádem? Právník č. 3/2015.
- Tichý, L. – Kocí, M.: Effet utile v právu EU. Právník č. 2/2015.
- Brožová, S.: Mimosmluvní odpovědnost EU za škodu ve světle recentní judikatury Soudního dvora EU. Jurisprudence č. 6/2014.

Evropské civilní právo

- Charvát, R.: Stěžejní judikatura Soudního dvora EU v oblasti průmyslových vzorů. Právní rozhledy č. 23-24/2014.
- Hudecová, L. – Králíček, J.: Uznávání a výkon cizích rozhodnutí v evropském justičním prostoru aneb co přináší nové nařízení Brusel I bis. Právník č. 2/2015.
- Kment, V.: Evropské nařízení eIDAS: Impuls pro sjednocení elektronického podpisu a identifikace v EU. Jurisprudence č. 6/2014.
- Pfeiffer, M.: Dědický statut v rukou zůstavitele – volba rozhodného práva v rámci kolizní úpravy dědických poměrů. Ad Notam, č. 6/2014.
- Mišúr, P.: Evropský parlament podpořil schválení Haagské úmluvy o dohodách o volbě soudu jménem EU. Obchodněprávní revue č. 2/2015.
- Mazanec, L.: Vyřazení účastnických cenných papírů z obchodování na regulovaném evropském trhu. Obchodněprávní revue č. 3/2015.
- Klímek, L.: Právo na přístup k obhajcovi v konaní o európskom zatýkacom rozkaze. Justičná revue č. 12/2014.
- Patakyová, M. – Czókolyová, B.: Teória spoločnosti v triáde rozhodnutí Daily Mail, Cartesio a VA-LE – spoločnosť ako fikcia, nexus kontraktov alebo reálna osoba? Právny obzor č. 1/2015.

Evropské trestní právo

- Švarc, M.: Klíčové výstupy pro rozvoj evropského trestního práva z prosincové Rady pro spravedlnost a vnitřní věc. Trestněprávní revue č. 1/2015.
- Klímek, L.: Rámcové rozhodnutie Rady Európskej únie: právny akt Európskej únie v oblasti trestného práva. Justičná revue č. 2/2015.

Evropské správní právo

- Potěšil, L.: Europeizace a evropské správní právo. Časopis pro právní vědu a praxi č. 3/2014.
- Míšek, J. – Harašta, J.: Analýza praktických dopadů rozhodnutí Soudního dvora EU ve věci Google Spain. Bulletin advokacie č. 1-2/2015.

Evropský soud pro lidská práva

- Grochová, M.: Spontánně vznikající sociální rodičovství v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva. Časopis pro právní vědu a praxi č. 3/2014.
- Bálintová, M.: Tendencie Európskeho súdu pre ľudské práva v oblasti extradície a vyhostenia z hľadiska dodržania zákazu mučenia. Justičná revue č. 1/2015.
- Věc Margaš proti Chorvatsku (Ammestování zločinů podle mezinárodního práva a zásada ne bis in idem). Přehled rozsudků Evropského soudu pro lidská práva č. 1/2015.
- Věc Jeunesse proti Nizozemsku (Pozitivní závazky státu v oblasti rodinného života cizinců). Přehled rozsudků Evropského soudu pro lidská práva č. 1/2015.

Mezinárodní právo

- Nový, Z.: Imunita státu a uznání a výkon rozhodčího nálezu v mezinárodní investiční arbitráži. Právní rozhledy č. 5/2015.
- Haťapka, M.: Haagsky Dohovor o medzinárodnom o vymáhaní výživného na deti a iných členov rodiny z roku 2007. Justičná revue č. 11/2014.

**Katarína Šipulová, Libor Havelka, Alžbeta Kondelová, Lucia Hudecová
Ivona Večerková, David Heyduk**
Tel.: +420 541 593 148, +420 541 593 161, +420 541 593 176
Fax: +420 541 593 561, email: international@nsoud.cz
Nejvyšší soud, ISSN 2336-1611

Názory uvedené v jednotlivých příspěvcích představují názory autorů, nikoliv oficiální stanoviska Nejvyššího soudu.